תלמוד בבלי · אחרונים · מהר״ם · סדר מועד

מהר"ם על ביצה

רבי מאיר מלובלין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהר"ם על ביצה

רבי מאיר מלובלין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרם-על-ביצה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 9
דף ד. 11
דף ד: 11
דף ה. 12
דף ה: 14
דף ו. 15
דף ו: 16
דף ז. 18
דף ח. 19
דף ח: 21
דף ט. 22
דף ט: 22
דף י. 23
דף י: 24
דף יא. 24
דף יא: 24
דף יב. 25
דף יב: 27
דף יג: 28
דף יד. 29
דף יד: 29
דף טו. 29
דף טו: 30
דף טז. 30
דף טז: 30
דף יז. 30
דף יח: 31
דף יט. 31
דף כ: 31
דף כא: 31
דף כב. 32
דף כב: 32
דף כג. 32
דף כג: 32
דף כד. 32
דף כד: 33
דף כה. 34
דף כו. 34
דף כז: 35
דף כח. 35
דף כח: 35
דף כט. 36
דף כט: 37
דף ל. 38
דף ל: 38
דף לא. 40
דף לא: 41
דף לב: 42
דף לג. 42
דף לג: 42
דף לד. 42
דף לד: 43
דף לה. 43
דף לה: 43
דף לו: 43
דף לז. 44
דף לח. 44
דף לט: 45
דף מ. 45

דף ב.

בגמ' גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש. נראה דהא דקאמר רב נחמן אנו אין לנו וכו' ופרש"י כך שמעתי מרבותי וכו' אין ר"ל ששמע בפירוש מרבותיו שב"ש אומרים מסלק הטבלא וכו' ובה"א מגביהים וכו' דא"כ למה הוצרך לומר גבי שבת סתם לן תנא כר"ש וכו' תיפוק ליה דכך קבל מרבותיו ולא היה לו להביא אלא ההוא סתמא די"ט אלא ר"ל דשמע מרבותיו סתמא דב"ש ס"ל כר' יהודה וב"ה ס"ל כר"ש ומסברת עצמו הואיל ואשכח גבי שבת דסתים לן תנא כר"ש אוקי קבלתו ששמע מרבותיו שב"ה כר"ש היינו גבי שבת אבל גבי י"ט דסתים לן תנא כר' יהודה אוקי לב"ה כר' יהודה וק"ל:

ברש"י ד"ה לית להו כו' דאמרינן פרק במה מדליקין מותר השמן שבנר וכו' ט"ס הוא וצ"ל בפרק כירה דברייתא היא שם דף מ"ד ע"ש:

בתוס' ד"ה ביצה כו' וכי תימא אוסרין משמע שאסור לעולם וכו' ר"ל והואיל ופשוט הוא שהביצה אין אסורה לעולם לא שייך למתני גבה לשון איסור וק"ל:

בא"ד וי"ל דאי הוה תני אוסרים ומתירים הייתי אומר שמה שמתירים הביצה היינו לטלטל וכו' והא דקתני גבי מותר השמן שבנר ר"ש מתיר צ"ל משום דנבי עצמו של שמן לא שייך טלטול ולכך תני לשון מותר ולא חיישׁ דנימא דאיירי בטלטול:

בא"ד לכן פירש ר"י וכו' ר"ל דר"י פירש בענין אחר וי"ל דלעולם לא שייך לחלק בין טלטול לאכילה והא דלא קתני לשון אוסרים ומתירים היינו משום דגבי ביצה שייך לישנא דתאכל טפי משום דסתמא לאכילה קאי:

בא"ד עוד י"ל וכו' ר"ל דלעולם התירוץ הראשון יתיישב שפיר דמאי אמרת דמלשון לא תאכל משמע דלטלטל שרי זה אינו דבלשון תאכל דקאמרי ב"ש נכלל בו אכילה וטלטול וממילא קאי עליה ב"ה ואסרי תרוייהו והא דלא נקטי ב"ה בהדיא לישנא דטלטול משום אגב דנקטי ב"ש תאכל וכו' וק"ל:

ד"ה דלמא ב"ש לית להו מוקצה תימה וכו' דקתני לא יטול אא"כ נענע מבעוד יום וכו' ואע"ג דלקמן (דף י') משמע בגמרא דטעמא דב"ש שם הוא מטעם דלמא אתי לאמלוכי דאיירי בבריכה ראשונה כדלקמן ופי' רש"י שם וה"ל טלטול שלא לצורך היינו נמי מטעם איסור מוקצה וכן פרש"י לקמן שם בסוף שמעתתא אהא דקאמר וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה דפרש"י מידי דלא חזי כל אותן שטלטל יותר על צרכו מוקצים היו א"כ ר"ל ולמפרע טלטולם איסור מוקצה הואיל ואין נוטל אותם וא"כ ה"ה לב"ש בבריכה ראשונה דחיישי דלמא אתי לאמלוכי לאחר שיטלטל ונמצא שטלטל איסור מוקצה שלא לצורך א"כ ש"מ דב"ש אית להו איסור מוקצה וק"ל ועיין בבעל המאור:

בא"ד דמוקצה דבע"ח חמיר טפי יש לדקדק א"כ מאי פריך לקמן בשמעתין אדמיפלגי בביצה ליפלגו בתרנגולת דלמא בתרנגולת מודו ב"ש מטעם דמוקצה דבעלי חיים חמיר טפי וצ"ל דאין התוס' ר"ל כל בעלי חיים אלא כגון יוני שובך דחייס איניש עלייהו דלא לחרוב שובכו ועיין בבעל המאור:

ד"ה קא סלקא דעתין וכו' עד אבל התם הכלי היה בעולם קודם שנשבר וכן משמע נמי בעירובין וכו' בתוס' שם משמע דההיא סוגיא אתיא אפילו למסקנא דהכא דמסיק מאן דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ומאן דלית ליה מוקצה לית ליה נולד וא"כ צ"ל דמיא בעיבא הוי טפי מוקצה מביצה ע"כ צ"ל דשיטת התוס' דהכא הכי הוא וכן משמע נמי בעירובין דיש לחלק בין נולד לנולד דקאמר מיא בעיבא מבלע בליעי ופריך וכו' ומאי פריך וכו' דהא ר"ש מתיר בנולד כדקאמר הכא מאן דלית ליה מוקצה לית ליה נולד אלא על כרחך צ"ל אפילו למסקנא דהכא דההיא דמיא בעיבא וכו' הוי נולד יותר מביצה ולכך אפילו למסקנא דהכא אית ליה לר"ש ההוא נולד ה"ה לפי סברת המקשה הוי נמי ס"ד דביצה הוי נולד טפי מההיא דשברי כלים ולכך הוה ס"ד אפי' לר' שמעון דלית ליה מוקצה אית ליה נולד דהכא דהיינו ביצה וק"ל:

ד"ה מגביהין מעל השלחן וכו' עד דהא איכא בסיפא שער אפונין. בתוס' שם דייק מסוגי' דהתם דההיא דשער אפונין אתיא כר' שמעון א"כ ש"מ דאפילו לר"ש צריך שיהיו ראוים לכל הפחות למאכל בהמה:

ד"ה וב"ה וכו' דהא לא שכח הואיל והניחם שם מדעתו. הלשון אינו מדוקדק ונראה דר"ל אע"ג דלא הניח שם במתכוון דלא חייש להיכן יפלו כדקאמר בסוף הדבור מ"מ הואיל והניחם שם מדעתו נקרא בסיס לדבר האיסור ולסוף קאמרי ועוד נוכל לומר דאע"ג דהניח מדעתו הואיל ולא חייש היאך יפלו לא נקרא בסיס לדבר האיסור:

ד"ה ואת הנבלה וכו' אנו צריכים לפרש וכו' דאל"כ מנלן דסתם לן תנא כר"ש דקאמר גמרא גבי שבת סתים לן תנא כרבי שמעון וכי תימא היא גופא מנלן דמנא ליה לגמרא דאיירי דנתנבלה בשבת דמייתי מינה ראיה דסתים לן תנא כר"ש גמרא דייק לה מדקתני בסיפא ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה מכלל דלת"ק אפי' נתנבלה בשבת מחתכין וק"ל:

דף ב:

בגמ' אמרי שבת דחמיר וכו' יש לדקדק דלפי טעם זה יתיישב שפיר טעמם דב"ה דס"ל גבי שבת דאין בו איסור מוקצה וגבי י"ט חיישי לאיסור מוקצה אבל מ"מ תקשה לן ב"ש

אב"ש דגבי שבת חיישי לאיסור מוקצה לרב נחמן וגבי י"מ לא חיישי לאיסור מוקצה וס"ל ביצה שנולדה בי"ט תאכל וצ"ל דב"ש ס"ל הסברא הפשוטה דשבת הואיל וחמיר מחמרינן גבי' ואסרינן איסור מוקצה אבל י"ט דקיל לא חיישינן גבי' לאיסור מוקצה וק"ל:
רבה לטעמיה דאמר רבה וכו' הצעת הפשט לפירוש רש"י כן הוא רבה דאמר הכא דאפי' הכנה דבידי שמים כגון ביצה אסורה אזיל לטעמיה דמפרש קרא דוהכינו את אשר יביאו אהזמנה בפה כמבואר בפי' רש"י א"כ ש"מ דלדידיה הזמנה בפה קרויה הכנה אע"ג דאין בה מעשה בידים וצריכה להיות בחול דוקא ולא מי"ט לשבת או איפכא וה"ה הזמנה דבידי שמים כגון ביצה אקרי ג"כ הכנה לדידיה וצריכה להיות דוקא בחול ואסורה מי"ט לשבת או משבת לי"ט וק"ל והא דאיצטריך רש"י לדחוק ולפרש כן משום דאיתא בעירובין דף ל"ח ע"ב אשבת וי"ט נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה התם משום הכנה דתניא והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וחול מכין לי"ט וכו' וכתבו שם התוס' ר"ת מחק מספרו דתניא משום דאמרינן בריש מסכת ביצה רבה לטעמיה דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וכו' עד ורש"י פירש בביצה דרבה לטעמיה דאמר אליביה בפ' אלו עוברין דמוקצה דאורייתא מהאי קרא ולא נהירא וכו' ע"ש א"כ ש"מ דטעמו של רש"י דמפרש כן כדי לתרץ הא דקאמר רבה לטעמיה והא ברייתא היא לכן פירש דהברייתא היינו יכולין לפרש דקאי אהכנה דבידים אבל רבה לטעמיה דיליף מהאי קרא איסור מוקצה ומפרש האי קרא אהזמנה דפה א"כ ה"ה דקאי נמי אהכנה דבידי שמים כמו שפירשנו:
בתוס' ד"ה גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש ותימא והא הוי סתם ואח"כ מחלוקת וכו' משום דקתני בסיפא ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה לפי שאינה מן המוכן:
בא"ד והואיל ואוסר מוקצה מחמת מיאוס כל שכן מחמת איסור. פירוש כגון נר הדולק ואע"ג דהכא לא איירי במוקצה מחמת איסור אלא מחמת שלא היה בעולם כגון ביצה או מחמת שאינו ראוי למאכל אדם כגון עצמות וקליפין מ"מ מייתי התוס' ראייה דנר ישן לאו דוקא דהא אוסר גם כן במוקצה מחמת איסור וא"כ ה"ה נמי במוקצה מחמת שלא היה בעולם או שלא היה ראוי דהרי הן ג"כ עדיפי ממוקצה מחמת מיאוס וק"ל:
בא"ד הואיל ונשנית משנה בסתם לבסוף פרק מי שהחשיך ר"ל הואיל והסתם דמטלטלים נר חדש נשנית בפרק כירה והסתם דמחתכין דלועים וכו' נשנית אח"כ בסוף המסכת דהוא פרק מי שהחשיך ולכך הוא עדיף:
ד"ה מוקים לב"ה כר"ש וקשה מאי אולמיה דהאי סתמא מההוא סתמא מתני' דקתני בה וב"ה אומרים מסלק הטבלא וכו' קרי לה נמי סתמא ור"ל מאי חזית דניזל בתר

ההוא סתמא דמתני' מחתכין ולא בתר ההיא מתני' דקתני בה דב"ה אוסרים מוקצה ויש לדקדק מאי מקשו התוס' דהא מאחר דנוכל להחליף השיטה ב"ש לדב"ה כדי שלא לסתור הסתם הכי עדיף טפי וי"ל דהתוס' ד"ל דמאי חזית דמחלפת ההיא דב"ש וב"ה דלמא נחליף הסתם ונימא דדעת ר' יהודה דאמר אם לא היתה נבלה מאתמול אסורה וכו' היא נשנית בסתם ודעת ת"ק דקתני מחתכים דלועים דהוא דעת רבי שמעון היא נשנית במחלוקת וק"ל:

ד"ה והיה ביום הששי וכו' עד ורבה גופיה אזיל לטעמיה דאית ליה הואיל וכו' פירוש דבפרק אלו עוברין בפסחים דף מ"ו פליגי רבה ורב חסדא באופה מיום טוב לחול דרב חסדא אמר לוקה ורבה אמר אינו לוקה דאמרי' הואיל ואי מקלעי אורחים חזי ליה וכו' ופיר' התוס' כן הוא דמטעם הואיל ליכא איסור דאורייתא כשאופין ומבשלים מי"ט לשכת כדאמר התם דאינו לוקה באופה מיום טוב לחול כי אם איסורא דרבנן איכא וזה תקנו חכמים בעירובי תבשילין ועיין שם בפרק אלו עוברין דקושיא זו דמקשו התוס' פריך שם רבה לרב חסדא דאיתא התם אמר ליה רבה לרב חסדא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל היאך אופין מי"ט לשבת אמר ליה משום עירובי תבשילין ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא א"ל מדאורייתא צרכי שבת נעשים בי"ט ורבנן הוא דגזרי וכו' ע"ש וא"כ יש לתמוה על התוס' דהכא דמקשו קושיא המפורשת שם בגמרא וי"ל דהתוס' כל כוונתם לתרץ לדידן דקי"ל בהכנה כרבה וא"כ איכא איסורא במבשל מי"ט לשבת ולא קי"ל כרב חסדא דאמר מדאורייתא צרכי שבת נעשים בי"ט והואיל ואי מקלעי אורחים לא אמרינן קי"ל כוותיה וא"כ לדידן היאך אופין ומבשלין מי"ט לשבת והוצרכו לפרש דאפיה ובישול תקוני מלתא בעלמא הוא ולא שייך ביה הכנה והיינו מה שכתבו התוס' ואפי' לדידן ניחא וכו' וראיתי בספר ח"ש שכתב ופי' ואפי' לדידן צ"ל דלית לן אורחים וכו' ותמיה לי מה דחקו לפרש כן דהא משמעות לישנא דתוס' שכתבו מתחל' ונראה ליישב דרבה גופיה לטעמיה וכו' מדכתבו רבה גופיה דאית ליה הואיל וכו' משמע בהדיא שבא לתרץ לדידן דלית לן הואיל וכמו שכתבתי וק"ל:

דף ג.

בתוס' ד"ה גזירה שמא יעלה ויתלוש וכו' עד ע"כ י"ל דמיידי הכא כגון בחצר דהוי מוכן לעורבים וכו' ד"ל שהאילן עומד בחצר ושם נמצאים עורבים ושאר עופות שהן של בעל הבית ואי בעו העורבים הם אוכלים הפירות מן האילן ולכך הוי נמי מוכן לאדם כדאמרינן

לקמן (דף ו') דמוכן לכלבים הוי מוכן לאדם ולכך לא קאמר הכא טעמא דמוקצה אבל גבי נכרי שהביא דורון דבמקום האילן אין שם עורבים של ישראל ולכך הוי מוקצה וק"ל:
בא"ד עוד י"ל דלא שייך מוכן לעורבים רק בפירות האילן וכו' לפי לשון התוס' משמע דאינו תירוץ בפני עצמו לתרץ הקושיא שבתחלת הדבור רק קאי לתרץ מה שהקשה בסמוך וא"ת הא אמרינן מעמיד אדם בשבת בהמתו וכו' על המחובר אבל לא על המוקצה משום דחיישינן שמא יטלטל המוקצה בידים ולא אמרינן הואיל והוי מוכן לבהמה הוי ג"כ מוכן לאדם ולא הוי מוקצה משום דלא אמרינן דשייך מוכן לעורבים הוי מוכן לאדם רק בפירות האילן וכו' אבל שם במעמיד אדם בהמתו על המחובר וכו' אייריי בעשבים הראוים למאכל בהמה וק"ל אבל בסמ"ג לאוין הלכות שבת בדין הקוצר משמע שם שהוא תירוץ בפני עצמו על הקושיא שבתחלת הדבור ור"ל דלא שייך הכא טעמא דמוקצה משום דאיירי הכא כפידות האילן שרגילין להשיר מעצמן והוא מצפה לכך ולכך אינו מקצה אותם מדעתו ע"ש אבל לשון התוס' שלפנינו שכתבו דלא שייך מוכן לעורבים רק בפירות האילן וכו' לא משמע כן:
בא"ד ואין לחלק ולומר דדוקא גבי מים שייך שמא ירבה בשבילו וכו' כצ"ל ור"ל דשם בשבת אמרינן גבי נכרי שמילא מים לעצמו מותרים לישראל ואם מכירו אסור ולפום ריהטא משמע דהא דבמכירו אסור היינו משום דשמא ירבה בשבילו וא"כ נוכל לחלק ולומר דדוקא גבי מים שייך לומר שמא ירבה בשבילו ויביא יותר מן הנהר או מן הבאר אבל הכא שכבר צלאתו ואין לה יותר לא שייך לומר שמא ירבה בשבילו ולכך הוא מותר זה אינו דהא איתא בתוספתא בהדיא דהטעם מה שבמכירו אסור הוא מפני שמרגילו לשבת הבאה ולא מפני שמא ירבה וכו' וזה הטעם שייך ג"כ הכא גבי שפחה וע"ש במסכת שבת דף קכ"ב כי התוס' דהכא אין מביאין לשון הגמרא כהוייתו שם:
בא"ד ועוד י"ל דדוקא בפירות וענבים שייך שמא יעלה ויתלוש וכו' כצ"ל:
ד"ה ר' יוחנן אמר מוחלפת השיטה וכו' עד וי"ל דר' יוחנן אמר לדברי אותם האמוראים וכו' ר"ל האמוראים דבסמוך רבינא ורבינא בריה דרב עולא דמתרצי דומיא דר' יוחנן בשינויא אחריני ולא מחלפי השיטה לדידהו אמר ר' יוחנן לדבריכם שאין אתם מחלפים השיטה הוי הלכתא כר' יהודה בשאר פירות וכו' ולדידי אין זה דברי ר"י אלא דברי חכמים שאני מחליף השיטה:
בא"ד (לעיל מזה) דאין לפרש איפוך ההיא דכלכלה דא"כ כ"ש דקשה מר' יהודה לר' יהודה וכו' מקשין העולם א"כ השתא נמי דמפיך ההוא דאין סוחטין א"כ יאמרו החכמים אם לאוכלין היוצא מהן מותר א"כ לדידהו כל אוכלין אוכלא דאפרת הוא ואינו בכלל

גזירת משקין שזבו וגבי ביצה אמרו החכמים דקדושה אחת הן ואפי' בשני אסורה וא"כ כ"ש קשה מדברי החכמים לדברי החכמים וצ"ל דאותן חכמים דכלכלה לאו היינו אותן חכמים דאין סוחטין דחכמים דכלכלה היינו ר' יוסי כדאיתא התם בעירובין מאן חכמים רבי יוסי וכו' ע"ש:

בא"ד ובשיטת מאייבר"א תירץ דמוחלפת השיטה ההיא דכלכלה וכו' ר"ל דחכמים אמרו מתנה אדם על כלכלה של פירות וכו' וכן ביצה וכו' ורבי יהודה קאמר בסוף ופליג עלייהו ואמר דקדושה אחת היא ואמר לדידי אע"פ שאני סובר דקדושה אחת הן אפ"ה אפילו ביום ראשון מותרים דאית לי בההוא דאין סוחטים אם לאוכלין היוצא מהן מותר ולכך גם הביצה אוכלא דאפרת הוא ואינה בכלל גזירת משקין שזבו אלא לדידכו דאסריתו נולד בההיא דאין סוחטין ר"ל דאית לכו בכל ענין היוצא מהן אסור אפי' אם הכניסן לאוכלין א"כ גם גבי ביצה היה לכם לאסור אפילו ביום שני משום דקדושה אחת הן וק"ל ולפי זה צ"ל דחכמים דכלכלה הן הן אותן חכמים דאין סוחטין:

דף ג:

בגמרא מיתיבי אחד ביצה שנולדה בשבת וכו' עד א"ל סיפא אתאן לספק טריפה וכו' נ"ל למחוק תיבת א"ל דהא האי תיובתא סתמא דגמרא קא פריך לה ולא שייך כאן אמר ליה וק"ל ומ"מ יש לדקדק למה לא פריך כי אם לרב יוסף ולרב יצחק ולא פריך לרב נחמן דמוקי מתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומטעם מוקצה ועוד עדיפא מיניה היה לו למפרך לדידיה דהא רב נחמן פסק לעיל במוקצה בשבת כר' שמעון וביי"ט כר' יהודה מכלל דלדידיה בשבת ביצה מותרת והכא תנא בהדיא אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה בי"ט וכו' ונוכל ליישב דרב נחמן יכול לתרץ דברייתא זו אתיא כר' יהודה דאית ליה מוקצה בין בשבת בין בי"ט ויכול להיות ג"כ דר' יהודה אית ליה מוקצה דאורייתא כמו שפי' רש"י לעיל אליבא דרבה ולכך אתי שפיר לדידיה הא דקתני וספיקא אסורה וק"ל:

תוד"ה אבל כופה עליה כלי וכו' עד דהא דקי"ל דדבר שמלאכתו לאיסור אסור אינו אלא דוקא כשאינו צריך לגופו או למקומו אבל לצורך גופו או מקומו שרי ואם התחיל לטלטלו וכו' כצ"ל אבל דבר מוקצה אסור לטלטלו אפי' לצורך גופו או מקומו כמבואר בטור א"ח סי' ש"ח וע"כ אתי שפיר הא דקתני הכא גבי ביצה אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי וכו' אע"ג דזה הוי לצורך גופו ואפי' לרב נחמן דטעם דאיסור ביצה הוי משום מוקצה וכ"ש לאינך אמוראי דאסרי לה מטעמים אחרים:

ד"ה לדידי אפי' בראשון נמי שרי ותימה ר' יהודה דאמר כב"ש וכו' לעיל נמי בריש פירקין דמוקי רב נחמן לב"ש כר' שמעון וב"ה כר' יהורה היה יכול להקשות קושיא זו אר"ש וכי שביק ב"ה וכו' ולתרץ דאיהו אמר דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה כדהכא וק"ל:

ד"ה ואחרות באחרות וכו' עד ובהתערובות דקאמר מי איכא דאסר ספק ספיקא באיסורו הנאה וכו' לשון התוס' מגומנם ואין זה לשון הגמ' שם אלא דשם בזבחים דף ע"ד איתא דשמואל ס"ל דספק ספיקא אסור באיסורי ע"ז ולא בשאר איסורים ומותיב ליה התם מברייתא דקתני דמותר ומשני תנאי היא ואיהו סבר כהאי תנא ומייתי רבי יהודה דסבר דאף בשאר איסורים ספק ספיקא אסור ודחיק שם לומר דשמואל סבר כוותיה בחדא דהיינו באיסורי ע"ז ופליג עליה בחדא ולכך הקשו התוס' אמאי לא מייתי סייעתא לשמואל ממתני' דהכא:

בא"ד כדפר"ת נתערבה באלף באיסור עצמו קאי אי נמי ההיא דלעיל ברייתא היא וכו' ברייתא דהכא מברייתא דהתם כצ"ל ור"ל באיסור עצמו היינו שהאיסור הודאי נתערב באלף ולא קאי הא דקתני ואם נתערבה באלף אסורה אספיקא אסורה דבסמוך ליה אלא אודאי איסור קאי ולפי זה הא דקאמר הכא בגמ' אי הכי אימא סיפא נתערבה באלף וכו' אא"ב ספק יום טוב ספק חול הוי ליה דבר שיש לו מתירין וכו' אלא א"א ספק טריפה וכו' צ"ל דה"ק אא"ב דהא דקתני וספיקא אסורה היינו ספק י"ט ספק חול א"כ הא דקתני אבתריה ואם נתערבה באלף איירי נמי באיסור י"ט דהיינו ביצה שנולדה בודאי בי"ט ונתערבה אפי' באלף הוי ליה דשיל"מ וכו' אלא א"א ספק טריפה א"כ הא דקתני נמי אבתריה ואם נתערבה באלף איירי נמי באיסור טריפה דהיינו בודאי טריפה משום דאין סברא לומר דהא דקתני ואם נתערבה באלף יחזור איסור י"ט מאחר דהאי דקתני לקמן וספיקא אסורה איירי באיסור טריפה וק"ל ועיין בספר בעל המאור:

בא"ד ור"י ב"ר ברוך אומר וכו' וה"פ שנתערב גם האיסור דסד"א שמותר הואיל ואיכא כאן תרי רובי וכו' פי' הא דקתני ואחרות באחרות אינו ר"ל שאחרים מן האחרות נתערבו באחרות אלא שכל האחרות עם האיסור שנפל לשם נתערבו באחרות וא"כ אין כאן כ"א ספק אחד בכל אחד ואחד וכי תימא א"כ מאי רבותיה בתערובות השני מבראשון הואיל וגם בשני נתערב האיסור דסד"א שמותר וכו':

בא"ד ועוד תירץ הר"ר יצחק וכו' דקאמר אם נתערב רובא בתוך רובא והתניא כו' גם זה אינו לשון הגמ' שם וכך צ"ל דקתני נפל אחד מהן לתוך רבוא ומרבוא לרבוא אסורים ור"ל דמהכא לא היה יכול להביא ראייה לדברי שמואל דספק ספיקא אסור דשם צריך להביא ראייה דס"ס אסור אפי' בתרי רובי ומתני' דהכא היינו יכולין לפרש הא דקתני נתערבו

באחרות וכו' שהתערובות הראשון לא נתערב ברובא דהתירא דהיינו חד בתרי אלא חד בחד דהוא שוה בשוה ולכך כשחזר אחד מהן ונתערב באחרות כולן אסורים משום דלא הוי תרי רובי אבל ברייתא דמייתי התם מוכח מינה שפיר דקתני במלתיה דרבי יהודה נפל אחד מהן לרבוא ומרבוא לרבוא כולן אסורות וע"ש בתוס' דזבחים וביבמות דף פ"א:

דף ד.

בגמ' א"ל מאי דעתיך רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכו' לפרש"י צ"ל דה"ק מאי דעתיך וכו' אינו כן דהכא אין הלכה כר' יוחנן אלא כרב כדלקמן הלכתא כרב בהני תלת וכו' ואפי' ר"י בעצמו לא קא שרי אלא לגומע' וכו' וק"ל:

ברש"י ד"ה היא ואמה כו' דשמעינן ליה לר' אליעזר וכו' ואע"ג דאיכא למימר דלמא גבי גרוגרות וצימוקים אית ליה לר"א מוקצה וההיא דעומד אדם על המוקצה איירי במוקצה דגרוגרות וצימוקים כדמשמע מפרש"י דלקמן התם דף ל"ה דפיר' דלהכי נקט ערב שביעית משום דסתם מוקצה היא גרוגרות וצימוקים ע"ש מ"מ ס"ל לרש"י מדנקט ר"א סתמא עומד אדם על המוקצה משמע בכל מיני מוקצה איירי וס"ל דבעי הכנה וק"ל:

בתוס' ד"ה נימא קסבר רב וכו' עד דהא בסוכה אמרי' נויי סוכה אסורין עד מוצאי י"ט האחרון וכו' משום דאתקצאי בין השמשות דשמא יום שמיני הוא וכו' כצ"ל ור"ל לדידן דאנו עושים ב' ימים מספק אסורים נויי סוכה גם בתשיעי ועל כרחך טעמא משום דאתקצאי בין השמשות של מוצאי שמיני והכנסת תשיעי משום דאותו בין השמשות עדיין ספק יום שמיני הוא ולדידן ביום שמיני אסור דהא יתבינן בי' בסוכה משום ספק שביעי ואי אתרמי לן סעודה בבין השמשות של כניסת תשיעי ומוצאי שמיני צריכים אנו לסעוד בסוכה ומגו דאתקצאי כבין השמשות של כניסת יום תשיעי משום יום השמיני שעבר אתקצאי לכולי יומא דתשיעי:

דף ד:

ד"ה ותנן אין מבטלין וכו' וא"ת לעיל גבי עיגול וכו' יוסיף עליו ויבטל ר"ל ואמאי צ"ל ר"א רואין את העליונות כאלו הן פרודות ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורים אפילו לא יהיו כאן אלא שני פומין יעלם ויוסיף עליהם ויבטלם בידים אבל לר' יהושע אליבא דר' יהודה לא קשיא מידי משום דאיהו סבר דהוי דבר שבמנין ודבר שבמנין אפי' בדרבנן לא בטל ולכך ס"ל אפי' יש שם ג' מאות פומין לא יעלו:

בא"ד אל תזלזל בשיעורי דרבנן ואמאי לא הוסיף עליהם עד ששים וכו' כצ"ל:

בגמרא ואלו בטלו כותים וכו' והיכא דמטו שלוחים וכו' יש לדקדק מאי מייתי ראייה מזה הא מ"מ יכולין לומר דכל היכא דלא מטו שלוחים הטילו עליהם החכמים חוק קבוע שיהיו עושים לעולם ב' ימים וקדושה אחת הן ונראה דה"פ דאפילו בזמן הכותים דעבדי הרחוקים ב' ימים אין כל השנים שוין דהא השלוחים לא הגיעו ככל השנים לכל המקומות במרחק אחד בשוה אלא היה בנמצא איזה מקום שלא הגיעו השלוחים לשם בשנה זו והיו צריכים בני אותו המקום לעשות ב' ימים בשנה זו ובשנה אחרת הגיעו שם השלוחים ואז לא עשו כ"א יום אחד א"כ ש"מ שלא היה הענין דבר קבוע וק"ל:

דף ה.

בגמרא ונתקלקלו הלוים בשיר וכו' פי' רש"י בשיר תמיד של כין הערבים כו' דבתמיד של שחר וכו' שיר של חול היו אומרים ר"ל ולא חשו לדבר הואיל שבכל תמיד של בין הערבים היו רגילין לומר שיר של י"ט כי בכל השנים באו העדים תמיד קודם המנחה אבל באותו פעם שלא באו העדים קודם אמרו גם בתמיד של בין הערבים שיר של חול:
רש"י ד"ה הא לן והא להו פירוש לבני א"י הביצה מותרת. רוצה לומר אפי' כשעושין ב' ימים כגון שלא באו העדים כלל ביום שלשים אלא נשתהו ולא באו עד ביום ל"א דאז ע"כ היו עושין ב' ימים רק שאותן ב' ימים היו מספק שביום שלשים היו נוהגים קדושה משום שהיו מסופקים שמא יבואו העדים היום ואם היו יודעים שלא יבאו העדים היום לא היו נוהגים בו קודש ולכך כשלא באו עד למחר למפרע היה אתמול חול לכך הביצה מותרת להן כמו שפירשו התוס' אבל בני בבל עדיין עושין ר"ה ב' ימים במו בתקנה הראשונה שבכל שנה היו צריכים לעשות ב' ימים משום דשמא באו העדים אחר המנחה אז היו הב"ד עושים ב' ימים בקדושה אחת ולכך בכל השנים היו הם צריכים לעשות ב' ימים בקדושה אחת ולא פסקה אצלן אותה התקנה ולכך להן הביצה נשארה באיסורה:
בתוס' ד"ה ונתקלקלו הלוים בשיר וכו' עד והאיכא קלקול המוספין וכו' פירוש שקודם שבאו העדים לא היו יכולין להקריב המוספים דשמא לא יבאו היום כלל אלא עד למחר ויהיה היום חול וא"כ יביאו חולין לעזרה ואחר שבאו העדים לאחר המנחה שכבר הקריבו התמיד של בין הערבים ג"כ לא היו יכולין להקריב המוספים מחמת עשה דהשלמה וא"כ לא הקריבו המוספים כלל:
בא"ד דהיכא דלא אפשר שאני מידי דהוי אמחוסר כפורים בע"פ שמביא כפרתו וכו' כצ"ל ור"ל דהא דאין שום קרבן קרב לאחר התמיד היינו דוקא אותו קרבן שאפשר לדחותו ולהקריבו למחר וליום אחר אבל קרבן המוספים א"א להקריבן כ"א היום שהוא

יום טוב וכן מחוסר כפורים אם לא יקריב כפרתו היום לא יהיה באפשר לו לאכול פסחו ולכך א"א לדחות כפרתו ער למחר ולכך נקרבים אפילו אחר הקרבת התמיד אלא שיש לתמוה על התוס' דבהדיא איתא שם בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נ"ט) דטעמא דמחוסר כפורים הוי משום דאתי עשה דפסח דענוש כרת ודחי עשה הקל דהשלמה וכמו שכתבו התוס' אח"כ בתירוץ השני ולא מטעם דהיכא דלא אפשר שאני והתוס' חלקו הענין ונקטו טעמא המבואר שם בגמ' לתירוץ שני והוסיפו תירוץ הא' מלבם ואי לא מסתפינא הוה אמינא דט"ס הוא דב' התירוצים הם תירוץ אחד דמשום דלא אפשר הוא לדחות קרבן זה עד למחר אתי עשה החמור דקרבן זה ודחי עשה הקל דהשלמה וק"ל:

בא"ד ויש מפרשים וכו' ולא נהירא דאיכא בהדיא וכו' ר"ל ולפי דבריהם לא קלקלו בתמיד של בין הערבים כלום דהא כשבאו העדים אח"כ נמצא שאותו קרבן שהקריבו במנחה לא היה תמיד למפרע כ"א קרבן מוסף והיו יכולין עוד להקריב שאר הקרבנות השייכים ליום ומוספי ראש חדש ואח"כ התמיד של בין הערבים ולומר עליו שיר של י"ט ומה שאמרו מתחלה שיר של חול כשהקריבו הקרבן הראשון במנחה בספק קרבן תמיד מה בכך דהוי כקראו מזמור של תהלים ואפי' יהא קלקול מה בכך מ"מ לא היה אותו קלקול בתמיד כ"א בקרבן מוסף שאמרו עליו שיר שהיו רגילים לומר בתמיד של חול וק"ל:

ד"ה הא לן וכו' לשון התוס' מגומגם ומיותר וכצ"ל ואפילו כשהיו עושים ב' ימים כגון שלא באו העדים הרי הוא מחמת ספק והרי הן שתי קדושות לפי שאין זה מחמת המנהג לפיכך היתה הביצה מותרת להן וכו' ור"ל במ"ש כגון שלא באו העדים היינו שלא באו ביום שלשים כלל כ"א למחר ביום ל"א וכן הא דקאמר בתר הכי דאין יודעים אם באו העדים אם לאו הכוונה אם באו היום ביום ל' או ביום ל"א ואז הוי חול ומחמת המנהג ר"ל המנהג שהיו נוהגים קודם ר' יוחנן בן זכאי דכשבאו העדים אחר המנחה היו עושים שני ימים קדושה אחת:

ד"ה כל דבר שבמנין וכו' עד דהרי הכא הקב"ה אסר להם תשמיש בשביל מתן תורה וכו' ר"ל ונתן להם זמן שלשה ימים וממילא ידעינן דלאחר ג' ימים שכבר נתנה התורה מותרים ואפ"ה קאמר רבא דבשביל מנין אחר היה צריך הקב"ה להתיר להם וה"ה חרמות לזמן:

דף ה:

בתוספות ד"ה ובקש ר"א להפקירו לעניים וא"ת אי קסבר קדושה אחרונה וכו' כצ"ל פי' קדושת עזרא וכן בפרש"י צריך להגיה קדושה אחרונה. הרויחו העניים וכו' סברת התוס' בקושיא זו דאפי' אמרי' דלא קדשה לעתיד מ"מ צריכים להעלות הפירות לירושלים או לפדותן ואדרבה גרע טפי במה שלא קדשה לעתיד שאין יכולין לאוכלן שם בלא פדיון לכך הקשו מה הרויחו העניים וכו':

בא"ד דהא הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה וכו' אבל ר"א לא היה יכול לפדותו שהוא היה סובר שהוא צריך להעלותו לירושלים על כל פנים מפני התקנה ע"כ הפקירו לעניים שהם יעלו אותו ושם בירושלים יפדו אותו על פרוטה ויטילו אותה לים המלח ויאכלו הפירות וא"כ ירויחו הרבה:

ד"ה מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי וכו' עד ואימא כיון שהתקין וכו' א"כ כשהיו עושין ב' ימים פי' כגון כשלא באו עדים ביום שלשים כלל רק בל"א הם מספק כדפירשנו לעיל וא"כ הביצה מותרת לכך נראה כפירוש ר"ח דגריס מי לא מודה שאם לא באו עדים וכו' פי' שלא באו ביום ל' כלל ומ"מ קשה דכיון שלא באו א"כ היו ב' ימים מספק וכו' כצ"ל והשתא דאתית להכי אין למחוק גרסת הספרים אם באו עדים וכו' משום דיש לפרש אם באו סמוך לחשיכה כדפרש"י:

בא"ד ומ"מ יש ליישב פרש"י וכו' ודקשי' לך כו' לא אוכל ליישב כוונת התוס' בלשונם זה דמה ענין פירוש זה לפירוש רש"י דהא דעת רש"י היא דגם לאחר חורבן כשבאו העדים לאחר מנחה היו עושין ב' ימים כמו קודם חורבן בקדושה אחת רק שריב"ז תיקן שימנו המועדות מיום א' והתוס' הקשו עליו מנ"ל זאת דלמא דאף כשבאו מן המנחה ולמעלה לא היו עושין כ"א יום א' לאחר תקנת ריב"ז וא"כ מה תיקן בפירוש זה פירושו של רש"י ויותר היה טוב אם היינו מגיהים בתוס' לשון זה ומ"מ יש ליישב גירסת פירוש ר"ח דגריס אם לא באו עדים ור"ל אם לא באו כלל ביום שלשים ודקשיא לך מ"מ דכיון שלא באו א"כ היו שני ימים מספק ה"פ מי לא מודה ריב"ז וכו' כגון קודם חורבן כשהיו עושים ב' ימים דהיינו כשבאו העדים מן המנחה ולמעלה דהיו נוהגים היום קודש ולמחר קודש והיו הב' ימים קדושה אחת ה"ה לאחר חורבן נמי כשהיו עושים ב' ימים דהיינו כשלא באו העדים ביום שלשים כלל היו ג"כ נוהגים אותן בחומר קדושה אחת כמו קודם חורבן ודו"ק נ"ל:

דף ו.

בגמרא נהרדעי אמרי אף בביצה דמאי דעתך דלמא מעברי ליה לאלול וכו' צריך ליישב לישנא דנהרדעי דאמרי דלמא מעברי ליה לאלול דלכל הטעמים המבוארים לעיל לדעת האמוראים דאסרי לביצה אף לאחר תקנת רבי יוחנן בן זכאי אין אחד מהם שיאמר הטעם משום דעברי ליה לאלול וצ"ל דה"ק מאי דעתך לאסור הביצה משום דבזמן הב"ד היו הרחוקים צריכים לעשות בכל שנה ושנה שני ימים משום חששא דלמא מעברי ליה לאלול בב"ד ר"ל שיבאו העדים אחר המנחה ויעשו ב' ימים קדושה אחת ואותה התקנה לא נתבטלה מהרחוקים משום שלא פסקו מלעשות ב' ימים וכמו שפירשו במה שאמרו הא לן והא להו כדלעיל הא אמר רב חיננא וכו' מימות עזרא ואילך וכו' וא"כ לא נתקנה התקנה מעולם כיון דלא נתקיימה אפי' בפעם אחת ובטלה מעיקרא ומעולם לא היו הב' ימים קדושה אחת כמו שפרש"י וצ"ל דרב ושמואל דאמרי תרוייהו לעיל ביצה אסורה ס"ל כיון דבזמן הב"ד היו הרחוקים מב"ד מוכרחים לעשות בכל פעם ב' ימים מחמת חששא דשמא עתה בפעם זה באו העדים לאחר מנחה ואותן ב' ימים היו קדושה אחת גם הב' ימים שעושין עתה לאחר שנתבטל הב"ד הן קדושה אחת כיון שלא פסקו מעולם כי היכי דלא תקשי דרב אדרב דהכא אמר רב חיננא בר כהנא אמר רב מימות עזרא ואילך וכו' ומ"מ נ"ל שט"ס נפל בפרש"י שלפנינו בד"ה דלמא מעברי ליה לאלול מתקנה וכו' כגון שלא באו עד יום שלשים ואחד גירסא זו א"א לישבה דהא אם לא באו עדים עד יום שלשים ואחד אז היו הב' ימים מספק וא"כ הוו ב' קדושות ואין הביצה אסורה ותחילת איסור ביצה נפקא מתקנת אם באו העדים מן המנחה ולמעלה שהיו נוהגים היום קודש ולמחר קודש לא מחשש שמא לא באו עד יום ל"א ע"כ נראה שיש להגיה בפרש"י כגון שלא באו העדים עד לאחר מנחה וק"ל כמבואר משיטת ההלכה והתוס':

ברש"י ד"ה טריפה במעי אמה וכו' ט"ס הוא וצ"ל טריפה בנה אסור אם נמצא בתוכה וכו':

בתוס' ד"ה מימות עזרא וכו' עד י"ל דלר' יוסי אוסר אי אתרמי וכו' צ"ל הא דקאמר ר' יוסי ביצה אסורה היינו ר"ל שאם יתרמי שיעשו הב"ד שני ימים כגון אם יבאו העדים מן המנחה ולמעלה אז יהיו הב' ימים קדושה אחת ויהיה הביצה אסורה שרבי יוסי היה בזמן הב"ד שהיו מקדשין השנה ע"פ עדים וקאמר דאם אתרמי שהיו עושים ב' ימים היו קדושה אחת ור' יהודה פליג עליה התם במתני' וסבר דאפי' אם היו עושין ב' ימים היו ב' קדושות אע"פ שהיו נוהגים היום קודש ולמחר קודש די"ל היו עושים כן כדי שלא

ליתו לזלזולי כדאיתא התם ונהרדעי אמרי שלא אתרמי בב"ד עד היום שאנו מקדשים ע"פ ההשבון ולכך נתבטלה התקנה מעיקרא:

ד"ה י"ט שני לגבי מת וכו' ואפילו למיגז ליה גלימ' כו' פירוש וכ"ש לחפור כוך וא"כ תימה דבמועד קטן אמרי' כו' והכא משמע שאין זו מלאכה רצה לומר שאף בי"ט שני מותר וכ"ש בח"ה:

ד"ה והאידנא דאיכא חברי כו' עד כדאיתא בשבת שלא לקבור מת בי"ט וכו' הלשון מגומגם ור"ל שאסרו לבני בשכר לקבור מת בי"ט שני:

בא"ד וה"ר יחיאל אומר דלא דמי וכו' הר"ר יחיאל פליג על סברת הרר"י ומסכים לסברת ר"ת דלא דמי קבורה למה שאנו קי"ל לאכול דבר שנאכל כמות שהוא חי ואינו אסור משום בשולי נכרים:

ד"ה וכי מה בין זה וכו' דהא אמו טריפה והוא מותר פי' כשנולד ממנה:

בסוף הדבור ועוד י"ל דהתם מיידי דאירע שכלו לו חדשיו והכא מיירי בלא כלו לו חדשיו עד היום פי' דאי לא קים לן שכלו לו חדשיו גם היום א"כ אפי' נולד בחול אסור עד שמנה ימים מטעם ספק נפל וק"ל:

דף ו:

ברש"י ד"ה ביצים גמורות וכו' עד ואסורה משום הכנה דרבה ר"ל כמו ביצה שנולדה בי"ט דאסור אפי' בי"ט דעלמא משום גזירה די"ט אחר השבת כדאוקמא רבה לעיל ה"נ בנמצא במעי אמן נמי אסורים והא דהוצרך רש"י לכתוב זה משום דלא מצינו טעם לאסור ביצה הנמצא במעי אמו לא משום מוקצה דהא כיון דשחט התרנגולת ע"כ בעומדת לאכילה איירי וגם לא שייך לא טעם משקין שזבו ולא פירות הנושרים כ"א בנולד ע"כ הוכרח רש"י לפרש דאסור מטעם הכנה דרבה כדלעיל:

בתוס' ד"ה עגל שנולד בי"ט מותר ותימה מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה רוצה לומר דאע"ג דמוכן הוא אגב אמו ואין כאן איסור מוקצה מ"מ יאסר משום משקין שזבו או פירות הנושרים כמו ביצה שאפי' בתרנגולת העומדת לאכילה שאין בה איסור מוקצה אסורה הביצה משום פירות הנושרים ומשקין שזבו כדאוקמי לעיל רב יוסף ורב יצחק:

ד"ה ביצים גמורות וכו' וקשה דאמרי' בעירובין אפי' ביעתא בכותח' כו' מאי קמ"ל פשיטא וי"ל דכ"ע מודו דביצים גמורות מותרות כן נ"ל לגרוס ולהגיה ויתר הדברים אשר הוגהו בתוס' שלפנינו טעות הן וכך הם קישור דברי התוס' הואיל ומן הדין ביצים חשובים כבשר כדאשכחן גבי ביצת נבלה דאסרי לה ב"ה אפי' כל שכמוה נמכרת בשוק

אלא מה שאנו מקילין ומתירין אותם בחלב הוא מטעם דבשר עוף בחלב הוא מדרבנן א"כ אינו דבר פשוט הוא כ"כ להתיר א"כ קשה דאמרי' בעירובין וכו' דע"כ התם מיירי בשחט תרנגולת ומצא בה ביצים דאי בנולדים אין שום אדם מסתפק בהן כדי שיהא צריך להתיר אותם וא"כ מה קמ"ל שלא יתיר במקום רבו ופשיטא דאין זה דין פשוט כ"כ ולכך קאמרי וי"ל כמו אלא י"ל וחוזר משינויא קמא ור"ל דדבר פשוט הוא דביצים גמורות מותרות בחלב דאין שום מאן דאמר בעולם שיחשיב' כבשר ועד כאן לא פליג רבי יעקב אלא באם הן מעורות בגידין אבל בגמורות פשיטא דמותרין בחלב לכ"ע והא דאסרי (בה) [ב"ה] ביצת נבילה לא מטעם שנחשבה כבשר נבילה אלא מטעם גזירה שגזרינן משום ביצת טריפה והשתא א"ש מה שאמר בעירובין אפי' ביעתא בכותח' וכו' דרבותא ורבותא הוא שאף שדבר פשוט הוא אפ"ה לא לישרי במקום רביה וק"ל ודברי ספר ח"ש בענין זה אינו מובן לי:

ד"ה וכי תימא קמ"ל וכו' עד ותימה א"כ מאי פריך וכו' ומאי דחיק נפשי' וכו' הואיל ומשובשת היא וכו' דוצה לומר דהא ע"כ המשך הסוגיא לפי פרש"י הכי הוא וכי תימא קמ"ל במתני' וכו' ר"ל ובריייתא משובשת היא זה אינו דהא נמי תנינא ביצה שנולדה וכו' ולכך תני שנולדה לאשמועינן דעד כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה וכו' וכי תימא ב"ה אפי' במעי אמן נמי אסרי וכו' ר"ל וכי תימא דלעולם ברייתא זו משובשת היא משום דלא אשמועינן רבי רמז מזה במתני' והא דקתני נולדה לא לאשמועי' דב"ה מתירין במעי אמן דלעולם ב"ה אפי' במעי אמן נמי אסרי והא דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש וכו' א"כ כך הוא הצעת השיטה א"כ מאי קאמר בתר הכי אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת וכו' מני דהא השתא היה בא לומר שהברייתא זו משובשת משום דאין לה רמז במתני' והא דקתני נולדה הוא להודיעך כהן דב"ש וא"כ איך סותר סברא זו במה שאמר אלא ברייתא זו מני הא השתא הוא סבר בסברא זו שמשובשת היא ואין ה"נ דאין לאוקמא כשום תנא וק"ל:

בא"ד ע"כ צריך לפרש כו' כלומר מה ששייך במתני' וכו' ד"ל לפי פי' התוס' כך היא השיט' וכי תימא דהא דקאמר רב הונא דאסורים לאוכלן בי"ט אתיא אליבי' דב"ה והא דקתני בברייתא דמותרין לאוכלן בי"ט אתיא כבית שמאי וא"ת אי איתא דאתיא כב"ש מאי אתא לאשמועינן הא תנן במתני' ב"ש אומרים תאכל אי ממתני' ה"א דלא מתירין ב"ש כ"א בנולד אבל בנמצאים במעי אמן מורים ב"ש דאסורין דחמירין טפי ומה ששייר במתני' קמ"ל בברייתא דבמעי אמן נמי מתירין ב"ש זה אינו הא נמי תנן במתני' דאדרבה דבמעי אמן קילי טפי דאפי' ב"ה מתירין משום דהאי דקתני מתני' נולדה ע"כ אתא

לאשמועינן דדוקא בנולדה פליגי ב"ה אבל במעי אמן מודו דמותרין דאין לומר דלהכי קתני נולדה משום דדוקא גבי נולדה מתירין ב"ש אבל במעי אמן מודו דאסירי משום דחמירי טפי דא"כ תקשה לך ברייתא דקתני דבמעי אמן מותרין מני וגם אין לומר דלעולם אימא לך השתא דבמעי אמן חמירי טפי ובריייתא דמותרין אתיא כב"ש ואשמועינן טפי ממתני' דאפי' במעי אמן מתירין ב"ש והא דקתני מתני' נולדה משום כחן דב"ה דאפי' בנולדה אסרי דא"כ תקשה ליתני במעי אמן ולאשמועינן כחן דב"ש דאפי' במעי אמן מתירים דכח דהתירא עדיף א"כ ע"כ ליכא למימר בענין אחד אלא צ"ל דהא דקתני במתני' נולדה הוא לאשמועינן דדוקא בנולדה פליגי ב"ה אבל במעי אמן מודו דשריא נ"ל ולא עמדתי על כוונת ספר ח"ש בדבור זה אבל מ"מ קשה לי דלפי פירוש זה של התוס' לא יתיישב הא דקאמר בתר הכי וכי תימא ב"ה במעי אמן נמי אסרי והא דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש וכו' משום דלפי שיטה זו ע"כ צ"ל דה"ק וכי תימא דלעולם אימא לך דברייתא זו אתיא כב"ש ולאשמועינן אתא מאי דשריא במתני' דאפי' במעי אמן מתירין ב"ש אע"ג דחמירי טפי וא"כ איך שייך לומר הא דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפי' בנולד נמי שרי דהא השתא בסברא זו ד"ל דלתרוצי אתא דנימא דבמעי אמן חמירי טפי והברייתא אתיא לאשמועינן דאפי' במעי אמן שרו ב"ש מאי דלא אשמועינן במתני' וק"ל וגם קשה שמאיזה סברא יעלה על דעת שום אדם לומר דבמעי אמן חמירי טפי מבנולד דקאמר עלה וכי תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמועינן במתני' לפי פי' זה ע"כ פי' זה של התוס' תמוה בעיני וכבר חדשתי פירוש אחר ושיטא אחרת בסוגי' זו בחדושי שחדשתי בישיבתי הרבה וגדולה במעלה ת"ל רק שאין כאן מקום להאריך:

דף ז.

בגמרא ביעי דפחיא למאן כו' גירסת הרי"ף והרא"ש יהבו ליה ביעין דשחוטה ואותבינהו ולא אפריחו וטעם של גירסא זו עיין בר"ן ריש פ' האיש מקדש דף תרל"ט ואין להאריך ע"ש:

בגמ' אימר לא בדק יפה יפה ואע"ג דבדק יפה אימר יצאת רובא וחזרה הוא כצ"ל:

בתוס' ד"ה ומצא בה ביצים גמורות וכו' עד ופירש בקונטרס דגמורות קאי אחלמון וכו' עיין בטור י"ד סי' פ"ז דכתב דמפרש"י משמע שמתיר אפי' אין לה עדיין חלבון כלל ע"ש:

ע"ב בגמ' א"ד זריקא וכו' והוא שיש לו דקר נעוץ וכו' פי' אכוליה מתניתין קאי גם אדברי ב"ש שמתירין לשחוט לכתחלה ולחפור בדקר איירי נמי בשיש לו דקר נעוץ מבעוד יום ועיין לקמן בתוס' (דף ט') ע"כ ד"ה אמר ד"י מוחלפת השיטה:

בתוס' ד"ה דאמר ר' זירא וכו' עד וא"ת למה ליה הצריכותות דלעיל וכו' דברי התוס' תמוהים מאד דמאי מקשו ל"ל הצדיכותות דהא ע"כ צריך לתרץ קושיא דב"ש דלכתוב חמץ ולא בעי שאור וכו' וגם בקרא דר' זירא גופיה תקשי לן ל"ל שאור וחמץ לכתוב קרא חד ונ"ל דה"ק דלמה להו לבית הלל להשיב על דברי בית שמאי דאמרי דא"כ לכתוב רחמנא חמץ כו' הצריכותות היה לו להשיב ובית הלל ילפי' דחמץ ושאור חד שיעורא הוא מקרא דר' זירא ואי תקשה לך לכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור וכו' יתרץ אותה בתירוץ בפני עצמה ע"כ השיבו התוס' וי"ל שלא תטעה לומר וכו' ר"ל שאם השיבו ב"ה בקצרה מדרבי זירא ה"א מאי חזית למילף מדרש' דר"ז דנימא דאידי ואידי חד שיעורא הוא דילמא נימא אדרבה נילף מדרשה דבית שמאי דהואיל וחלקן הכתוב בשני לאוין וכו' ודאי אין שיעורן שוה ע"כ צריך להשיב הצריכותות דליכא למילף מזה כלום וק"ל כן נ"ל ביישוב כוונת התוס' הגמ שלשונם לפי זה קצת דחוק אבל אין להפליג פי' זה בשביל כך כי כל לשון התוס' במסכת זו מגומנם ואינו מדוקדק:

בא"ד י"ל לא הייתי משים כרת וכו' נ"ל דר"ל דלב"ה הא דפתח קרא בשאור וסיים בחמץ לא למילף מיניה דשיעורן שוה הא לא איצטריך דמהיכי תיתי ה"א לחלק ביניהם הואיל ואית לן הצריכותות אלא דה"א שאין עונש כרת כ"א באותו המפורש בקרא שענש עליו כרת בהדיא ולכך הוצרך דרשה דר' זירא שיהא עונש כרת בשניהם וק"ל אבל מ"מ יש לדקדק לב"ה דאית להו ילפינן ביעור מאכילה הדרא קושיין לדוכתא וליכתוב דחמנא גבי ביעור חמץ ולא בעי שאור מאי אמרת אי כתב רחמנא חמץ ה"א דווקא חמץ משום דראוי לאכילה וכו' כדלעיל הא ילפינן ביעור מאכילה דשניהם שוין לענין עונש כרת כדרשה דר' זירא דפתח דחמנא בשאור וכו' וי"ל דהא דסברי ב"ה דילפינן ביעור מאכילה היינו דוקא השתא בתר דכתב רחמנא נמי גבי ביעור תרוייהו שאור וחמץ אבל אי לאו דכתב רחמנא תרוייהו גבי ביעור לא הוה ילפינן ביעור הקל מאיסור אכילה דחמיר טפי וק"ל נ"ל:

דף ח.

בתוס' ד"ה בעפר תיחוח וכו' עד אבל הכא מיידי שהוא קשה סביב וכו' ויש לדקדק מ"מ קשה דמנא ליה למקשה דהא דשני ליה דהכא בעפר תיחוח דרצה לומר דמיירי שקשה סביב דמקשה והא קא עביד גומא אימא דמיירי בתיחוח לגמרי גם מסביב ולא תקשה מידי וי"ל דהמקשה סבר דע"כ צ"ל כן דאי ר"ל בעפר תיחוח לגמרי גם מסביב דלא שייך בי' גומא כלל א"כ תקשה למה לא יהא מותר אפילו לכתחלה לב"ה הואיל ואין כאן שום

חשש איסור כלל לא משום כתישה ולא משום גומא ולא משום מוקצה דהא איכא דקר נעוץ מבעוד יום ולמה לא התירו ב"ה כ"א באם שחט בדיעבד אלא ע"כ לא מיירי בתיתוח מסביב ולכך אסור לכתחלה לב"ה וא"כ פריך שפיר והא קא עביד גומא ומשני כדרבי אבא וכו' דפטור אבל אסור הוא ולכך לב"ה דוקא בדיעבד שאם שחט התירו לחפור בדקר משום מצות כיסוי אבל לכתחלה לא וכ"ש ס"ל דאפילו לכתחלה מותר לשחוט ולחפור משום שמחת יום טוב וק"ל:

ד"ה ואינו צריך אלא לעפרה וכו' עד ויש לומר דמשום שמחת י"ט מותר אפי' לכתחלה ר"ל לב"ש אבל לב"ה לא התירו משום שמחת י"ט לשחוט לכתחלה אלא שאם שחט בדיעבד מותר לחפור משום מצות כיסוי כדלעיל:

ד"ה ה"ק ואפר כירה מוכן הוא וכו' עד דמלתא באפי נפשיה קאמר רבא נ"ל דתיבת רבא ט"ס הוא:

בא"ד ואע"פ דלא מקרי עפר וכו' דקאמר דבר המגדל צמחין וכו' נ"ל דצ"ל ואע"פ דלא מקרי עפר מכסים בו דקי"ל דבר המגדל צמחים וכו' דתניא היה הולך במדבר כו' נ"ל דמביא סוגיא זו כדי להוכיח ג"כ דאפר אוכלין אינו מגדל צמחים כמו שכתוב בסוף ועל כרחך עפרות זהב ושריפת טלית לא מגדלי צמחים וכו' דאי לא מביא סוגיא זו אלא כדי להוכיח דקי"ל דדבר המגדל צמחים אע"ג דלא מקרי עפר מכסים בו לחוד שזהו הצריך לו כאן והשייך לו לתירוצו א"כ לא היה לו להביא כ"א הא דמרבינן התם מקרא דוכסהו אע"ג דלא מקרי עפר כגון נסורת של חרשים דקה וכו' וק"ל ועיין שם בפ' כסוי הדם דשם פריך לב"ש והא אפר אקרי עפר דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ומשני עפר שריפה אקרי עפר סתם לא אקרי:

ד"ה ואי איתא לכסיי' כדר"י וכו' עד וכן פרש"י בהדיא בסמוך וכו' היינו הא דכתב רש"י בסמוך ד"ה אפי' ודאי נמי דהא כב"ה קי"ל דאסרי אפי' דיעבד וכו' אלא שיש לדקדק לפי זה דפריך מסיפא א"כ מאי משני לא מיבעיא קאמר וכו' דהא האי שינויא לא שייך כ"א ארישא ולא אסיפא וצ"ל דה"ק דאין הכי נמי דהיה יכול לשנות דינא דסיפא ואם שחט אין מכסין את דמו אפי' אודאי הואיל ואיירי בדלית ליה אלא משום הכי נקטי' אספק משום דברישא אשמועינן חדוש בספק דלא מיבעיא בודאי דאין שוחטין אלא אפי' ספק דה"א דלשחטיה משום שמחת י"ט ולא לכסיי' ואגב זה תני נמי הסיפא בספק וק"ל:

ד"ה אי הכי מאי אריא ספק אפילו ודאי נמי וכו' עד אפילו כי ליתא לדרב יהודה שייך להקשות וכו' וצריך לשנוי דלית ליה ר"ל וא"כ תקשה נמי מאי אריא ספק אפילו ודאי נמי כמו שמקשה השתא לרב יהודה:

בא"ד דהא ודאי איתא לדרב יהודה לענין שמכסה בו כשהוא ודאי וכו' ויש לדקדק לפי' זה דע"כ צריך ליתן טעם דבשביל סברא מה היה סלקא אדעתא לומר דאיתא לדרב יהודה לענין שמכסה בו כשהוא ודאי ולענין מה שאמר רב יהודה ועושה בו כל צרכיו לא הוה ס"ל כותיה דמ"ש דאי משום שאינו מוכן לספק כדמסיק לקמן משום דאין דעתו אספק א"כ אפר כירה נמי ומלשון התוס' משמע דהוי משמע ליה דאם היה לו אפר כירה היה מוכן לכל דבר אפילו לספק שהרי כתבו דבני אדם לא שכיחי שיש להם דקר נעוץ ואפר כירה וכו' משמע דכשיש להם מכסים בו אפילו ספק ועוד דאם היה יודע סברא זו אפילו הכי הוה פריך אדברי רב יהודה משום דס"ל דמדאמר ועושה בו כל צרכיו משמע מיניה דאפילו לספק הוא מוכן ואם כן מאי משני התרצן בסמוך אפר כירה מוכן לודאי וכו' ובמסקנא אפר כירה מוכן לודאי וכו' ופרש"י וה"ה לדרב יהודה הא רב יהודה ועושה בו כל צרכיו קאמר וק"ל ויש ליישב דבמסקנא השיב המתרץ הכי דאף על גב דרב יהודה קאמר ועושה בו כל צרכיו ר"ל כל צרכי וראי ולא כל צרכי ספק דאין דעתו לספק:

דף ח:

בגמרא מכלל דרישא בדאית ליה עסקינן נ"ל למחוק תיבת דרישא ולגרוס מכלל דבדאית ליה עסקינן:

ברש"י ד"ה מילה בצרעת וכו' ותניא בגמ' דאם לא הביא וכו' ימול בשר ערלתו וכו' כצ"ל:

בתוס' ד"ה והא מדקתני סיפא וכו' וא"ת אמאי לא פריך וכו' ופירש הקונטרס וכו' דברי התוס' בדבור זה מגומגמים דלפי הנראה אין זה כוונת רש"י לתרץ אמאי לא פריך ארישא דאין שוחטין דהא כבר תירצו לעיל דלא מבעיא קאמר וכו' אלא שרש"י בא ליישב לישנא דקאמר והא מדקתני סיפא וכו' דהא לעיל עד השתא נמי מסיפא קא פריך לפי פרש"י דלעיל וכמו שדקדקו התוס' לעיל בד"ה ואם איתא לכסייה כדרב יהודה לכך כתב רש"י כלומר בשלמא אין שוחטים וכו' ר"ל דחוזר למפרך אשנוייא דשני ליה דלא מיבעיא קאמר וכו' והוי כאלו אמר דבתירוץ זה מתרצא הרישא דאין שוחטים וכו' אבל הסיפא דפרכינא מיניה לא מתרצה ליה פשיטא דאין מכסים את דמו ומאי אצטריך לאשמועי' דאפי' ודאי אין מכסים נ"ל וק"ל:

ד"ה סוף סוף עשה ולא תעשה וכו' מדברי התוס' משמע דלעיל מזה בסמוך בגמ' צריך לגרוס אלא אמר רבא אפר כירה מוכן לודאי וכו' ולא כמו שכתוב בספרים שלפנינו רבה ובסמוך דקאמר אלא אמר רבא אפר כירה דעתו לודאי ואין דעתו לספק כו' לאו רבא בעצמו קאמר לה אלא סתמא דגמ' קאמר לה ור"ל דהא דשני רבא לעיל אפר כירה מוכן

לודאי וכו' כוונתו הוא שדעתו לודאי ואין דעתו לספק והגמ' מפרש דברי רבא לאוקומי' אליבא דהלכתא:

בגמ' תני רבי זירא לא כוי בלבד אמרו וכו' נראה דהשתא לפי סברת רבי זירא לא צריכנא לתירוצא דלעיל דטעמא דאין מכסין דם הכוי אפילו באפר כירה וכדרב יהודה משום דשמא בהמה הוא והוי טרחא שלא לצורך ודו"ק בפרש"י הכא וק"ל:

שם אמר רבה שחט צפור מערב י"ט וכו' גלגל עיסה מעי"ט וכו' ופרש"י שלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה בי"ט ולאפות' וכו' מקשין העולם א"כ שחט צפור מעי"ט נמי אמאי אין מכסים אותו בי"ט שהרי ג"כ מותר לכתחילה לשחוט בי"ט ולכסות כשיש לו עפר מוכן לכ"ע אבל אין זה קושיא כלל דרבה אמתני' קאי דקתני ובה"א לא ישחוט וכו' ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ועלה קאמר רבה הא דקתני במתני' שמודים שאם שחט וכו' היינו דוקא כששחט בדיעבד בי"ט אבל אם שחט מעי"ט אפי' בדיעבד אין מכסים אותו הואיל ואין לו עפר מוכן והשתא א"ש דשחיטה אסורה לכתחילה בי"ט כשאין לו עפר מוכן אבל חלה אם איתא דהיא בכלל גזירה אין מגביהים תרומות וכו' לא היו מתירים לכתחילה לגלגל עיסה ולהפריש חלה ממנה ולאפות בי"ט:

דף ט.

בתוס' ד"ה גלגל עיסה וכו' עד ומשמע לפי הלשון דסברא פשוטא היא ר"ל דמאן דס"ל דחלה היא בכלל גזירת אין מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט אפילו בחו"ל אסור להפריש בי"ט אבל לפירוש התוס' א"ש דרבה ס"ל דחלה לא היתה מעולם בכלל הגזירה אפי' בא"י וק"ל:

בא"ד דמשמע בסמוך דלא שייך כלל לומר זה הטעם דאמר מי לא מודה שמואל שאם קרא וכו' כיון דשם חלה עליה מחזי כמתקן כצ"ל:

בא"ד וצריך שתהא גדולה כדי שיהא היכר וכו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו אם ירצה לעשות דבר קל וכו' ויצרפם ויפריש ממנה על כל האחרות כצ"ל:

בתוס' ד"ה אין מוליכים וכו' עד הצד יוני שובך פטור אבל אסור וכו' עיין לקמן בדף כ"ד שמביא שם בברייתא דקתני בה הצד יוני שובך ויוני עליה חייב:

דף ט:

בפרש"י ד"ה סולם בא לידינו הולכת סולם של עלייה לשובך הא דפרש"י הולכת סולם של עלייה ולא פי' חזרת סולם של עלייה דהא אינהו פסקו כרשב"א דברייתא ולפי סברתו הוא סבר דאפילו בעליה פליגי וס"ל לב"ה דמחזירים נ"ל דפירש כן משום דאי חזרת

סולם של עלייה בא לידיהם א"כ תקשה מה ראו להורות כדברי רשב"א ולא כדברי ר"י דאסר חזרת סולם של עלייה ועוד דתנא דמתני' ס"ל דלא פליגי בחזרה כלל כ"א בהולכה ויכול להיות דבחזרה אפי' ב"ה מודו דאסור אבל השתא דפי' הולכת סולם של עלייה התירו א"ש דפסקו לפי סברתם אליבא דכ"ע דאף ר' יהודה לא פליג ארשב"א ואמר דבסולם של עלייה ד"ה אסור אלא בחזרה דהא אדברי רשב"א קאי אבל הולכה גם ר' יהודה מודה דמותר לב"ה נ"ל:

בתוס' ד"ה א"ר יוחנן מוחלפת השיטה וכו' עד הא מפרש לקמן טעמא משום דהתירו סופן משום תחילתן ר"ל אבל לפי פי' ר"ת דההיא דהשוחט היא מוחלפת א"ש דלפי המסקנא לא מתוקמות כל הני שינויי ולא הוי טעמא דעור משום דחזי למזגי אבל משום דהתירו סופן משום תחלתן שלא ימנע משמחת י"ט:

בא"ד א"כ רבה ורב יוסף וכו' ר"ל דפליגי לעיל דרבה אמר כיצד אומר לו שחוט חפור וכסה וכו' רב יוסף אמר חפור שחוט וכו':

בא"ד ס"ל לב"ה דאין מסלקין משום דיש בנין וסתירה בכלים וכו' משום דאל"כ אפי' ס"ל דלא הקילו כלום משום שמחת י"ט תינח דלא יחזרו ויסגרו משום דלא לצורך היא אלא סילוק תריסין אמאי אסור לב"ה אי לאו משום דיש בנין וסתירה בכלים ובגמרא דדייק דב"ה גבי שמחת י"ט לקולא לאו מסילוק מייתי לה דמשם אין ראיה דמשום דס"ל דאין בנין וסתירה בכלים הוא דמתירין לה אלא ממה שמתירין בה אפילו להחזיר הוא דייק לה וכמו שפרש"י לקמן ועיין עוד מזה במה שנכתב לקמן בדף י"א ע"ב בתוס' ד"ה מהו דתימא טעמייהו דבית הלל וכו' ועיין עוד בספר בעל המאור דמקשה עוד על פרש"י דפי' דההיא דתריסין היא מוחלפת א"כ גבי שמחת י"ט ב"ש לקולא אם כן תקשה לן מתני' דאין מוליכים דב"ש מחמירים וכן יש להקשות מכל הני משניות דאין נוטלים את העלי ואין נותנין העור לפני הדורסן דבכולהו מחמירין ב"ש ונגד ההיא דתריסין ליכא לשנויי ככל הני שנויי דשני לעיל אמתני' דהשוחט ע"כ לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ וכו' וק"ל:

דף י.

בגמ' אי נמי עד כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא משום דאין בנין וסתירה בכלים וכו' במקצת ספרים אין זה וכן משמע בתוס' בד"ה אר"י מוחלפת השיטה דלפי גירסא זו אין צריך להחליף כלל ועיין בספר מלחמות להרמב"ן שהוא מקיים גירסא זו:

דף י:

בתוס' ד"ה חד מינייהו וכו' עד וי"ל דהואיל ונשארו וכו' בכה"ג תלינן לקולא ר"ל דרגלים לדבר הוא דאותן שהזמינום הן:

דף יא.

בגמ' לעולם דאיכא קן בתוך חמשים אמה וכגון דקיימי בקרן זוית מהו דתימא אדדויי אדדו וכו' לישנא דמהו דתימא וקמ"ל לא מתיישב שפיר במקום זה ומן הראוי היה לגרוס מאי אמרת אדדויי אדדו כל היכא דמדדה והדר חזי וכו' וק"ל:
שם ומ"ש מעור לפני הדורסן התם לא מוכחא מילתא וכו' והא דהתירו סילוק תריסין משום דהתם ליכא למגזר מידי אבל הכא גבי חלבים ועור איכא למגזר אי שרי' להו למשטחינהו אתי נמי לממלחינהו דהוי איסור דעיבוד ולכך צריך להאי טעמא דלא מוכחא מילתא וק"ל:

דף יא:

בגמ' הנך נמי פלוגתא נינהו ב"ש במקום ב"ה אינה משנה מקשין העולם לפרש"י דמפרש לעיל דמוחלפת השיטה דהיינו ההיא דתריסין ואם כן מתירים אף להחזיר משום דהתירו סופן משום תחילתן והשתא ודאי פלוגתא היא דהא ב"ה מחמירים ואסרי אף לסלק ואדרבה דב"ש במקום ב"ה אינה משנה ואעפ"כ קאמר לה עולא ולדידי נראה דאין כאן קושיא כלל דשפיר הוצרך עולא לאומרה משום דעל ידי כן ידעינן דפלוגתייהו תלוי אי הקילו משום שמחת י"ט אי לא ואם כן תקשה לה מתניתין דהשוחט דשם מחמירים ב"ה והכא גבי תריסין גבי שמחת י"ט ב"ה לקולא וע"י כך אנו מוכרחים להחליף השיטה ולתקן טעות המשנה שטעו לשנות רברי ב"ה להקל ואם כן ע"י טעמו של עולא יודע לנו סברת ב"ה על האמת אבל אי לא אשמועינן עולא הוה סלקא אדעתין לומר דטעמייהו דב"ה בסילוק תריסין הוי משום דס"ל דאין בנין וסתירה בכלים והוה ס"ד לומר דאפילו איסור דרבנן ליכא בסילוק וחזרה לגבן אלא משום טלטול שלא לצורך ולכך מתירין ב"ה ולא מטעם שמחת י"ט כלל ולא הוה קשה לן מידי מההיא דהשוחט וא"כ היה נשארה המשנה בטעות בסברת ב"ה:
ברש"י ד"ה ורחבא אמר רבי יהודה י"מ ספק משמיה דרבי יהודה נשיאה וכו' יש לדקדק בזה דבשלמא מה שמפרשים דספק רבי יהודה שפיר דאי ודאי ליה דשמע מרב יהודה היה לו לומר רחבה אמר רב יהודה ולא רבי יהודה אכל מה שמפרשים ספק רבי יהודה

נשיאה דלמא אימא לך שודאי מרבי יהודה נשיאה שמע ולכך אמר א"ר יהודה וצ"ל דס"ל דאם כן היה לו לומר א"ר יהודה נשיאה ומדלא אמר נשיאה ש"מ מספקא ליה:
בתוס' ד"ה מהו דתימא טעמייהו דב"ה ער י"ל מ"מ אסור מדרבנן שמא יתקע יש לדקדק אם כן לעיל בדף ט' ע"ב ד"ה אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה דמקשו שם התוס' וז"ל וע"ק כיון דמוחלפת ההיא דתריסין ס"ל לב"ה דאין מסלקין משום דיש בנין וסתירה בכלים ובריש כל הכלים סתים לן תנא דאין בנין וסתירה בכלים ומאי קשה דלמא אימא לך דלעולם ב"ה ס"ל נמי אין בנין וסתירה בכלים ואפילו הכי אית להו דאין מסלקין משום דהא מ"מ אסור מדרבנן שמא יתקע כדאמרינן הכא ונראה דאיסור דרבנן משום שמא יתקע לא שייך כי אם גבי חזרת התריסין דשמעתין דהכא אחזרה קאי דאמר דהתירו סופן משום תחילתן אבל גבי סילוק לא שייך למגזר שמא יתקע דלמה צריך ליתקע כשמסלק התריסים הלכך אי מוחלפת ההיא דתריסין וב"ה יאמרו דאין מסלקין ע"כ לא הוי אלא מטעם דאית להו דיש בנין וסתידה בכלים ולכך הקשו התוס' שפיד מההיא דכל הכלים וק"ל נ"ל:

דף יב.

ברש"י ד"ה ליפלגו באבנים אי אין איסור הוצאה אין איסור טלטול וכו' נוכל לפדש שאין כוונת רש"י לומר שמקשה ליפלגו בטלטול אבנים אלא ר"ל ליפלגו בהוצאת אבנים כמו שפליגי בהוצאת קטן או לולב וס"ת אלא שהוצרך רש"י לכתוב זה משום שלא תאמר מאי פריך המקשה דליפלגו באבנים ויאמר דב"ה מתירין והא אבנים אסורין בטלטול והיאך יאמר וב"ה מתירין להוציאן והא אין הוצאה בלא טלטול לכך כתב רש"י אי אין איסור הוצאה אין איסור טלטול וכו' אלא שהתוס' כתבו בהדיא בפירוש דברי רש"י ז"ל לפלגו בטלטול אבנים וכו' אם כן צריך ליישב מה דוחקי' דרש"י לפרש דברי המקשה דפריך דלפלגו בטלטול אבנים ולא מפרש דפריך דלפלגו בהוצאת אבנים דאין לומר דכוונתם דמקשה ליפלגו בטלטול אבנים דהוי רבותא טפי לב"ש דאפי' טלטול אסרי דאדרבה דהשתא דפליגי בהוצאה הוי רבותא טפי לב"ה אלא שכוונת המקשה דשמעתא דלמה נקט פלוגתייהו בהוצאת קטן ולולב וס"ת לפלגו באבנים דאפילו הוצאת אבנים דאין בהן צורך כלל מתירין ב"ה ונראה דלהכי כתב לפלגו בטלטול אבנים דאי פירוש דפריך ליפלגו בהוצאת אבנים ר"ל מדלא פליגי בהוצאת אבנים ש"מ בהוצאת אבנים מודה ב"ה דאסור ובמתוך שהותרה הוא דפליגי אם כן הוה משמע דפליג המסקנא לפי מאי דמסיק

אינו אסור כי אם הוצאת אבנים וזה אינו דאפי' טלטול אבנים אסור לפי האמת לכך מפרשי דברי המקשה בטלטול אבנים וק"ל:

ד"ה אלא מדלא איפלגו באבנים וכו' אלא ע"י דרבנן גזור במידי דהוי טרחא דלא צריך כגון אבנים וכו' ר"ל אבל אי ס"ל דאין איסור הוצאה לי"ט אם כן אפילו אבנים לישתרו דלא שייך למגזר עלייהו ולאסור מדרבנן כיון דהוצאה אינה חשובה מלאכה כלל ואין בה שום איסור מדאורייתא אבל השתא דיש איסור הוצאה לי"ט ר"ל דהוי בכלל לא תעשה מלאכה מן התורה אלא דהותרה מכח מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דין הוא לגזור ולאסור מדרבנן במידי דלא צריך כלל כגון אבנים משום דלא ליתי להקל בי"ט בכל מלאכות שהן דאורייתא וק"ל כן נ"ל:

ד"ה פליגי ב"ש וב"ה וכו' דישנה בשאר מלאכות וכו' נ"ל דר"ל מדכתיב ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה וגו' ויכלא העם מהביא ש"מ מלאכת ההבאה קרויה מלאכה ואם כן ישנה בכלל שאר מלאכות דאסרה התורה בי"ט דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו':

בתוס' ד"ה השוחט עולת נדבה וכו' אבל הכא גבי י"ט דאוכל נפש הותר וכו' ולעיל גבי דהקשו התוס' תימה הואיל ומוקמינן לה אליביה דב"ש אם כן לימא השוחט עולת חובה בי"ט לוקה דהא ב"ש אית להו לקמן וכו' וליכא למימר דהוה לאו הבא מכלל עשה וכו' משום דלב"ש כיון דאהדר קרא לאיסורא קמא אהדרא דלדידיה ליכא למימר בי"ט אשכחנא דהותרו בהדיא מדהותר אוכל נפש דכתיב אשר יאכל וכו' ולמאי דאהדרא אהדרא דהא לב"ש לית להו מתוך שהותרה וכו' ולכך כיון דאהדרא קרא לאסורא קמא אהדרא וק"ל:

ד"ה דלמא בעירוב והוצאה קמפלגי וכו' עד הא בלאו הכי מותר לטלטל מחצר לחצר לצורך. אין לפרש לצורך אוכל נפש דמאי אריא טלטול מחצר לחצר אפילו כל מלאכה גמורה שרי אלא ר"ל לצורך קצת כגון הני דמתני' קטן ולולב וס"ת והטעם דאפילו בשבת אין איסור טלטול מחצר לחצר כ"א מדרבנן וכן הוא בס"א טעם זה בהדיא בתוס':

בא"ד ומיהו יש ליישב דגרסי' עירוב והוצאה דצריך עירוב שיוכל להוציא דברים שאינן לצורך י"ט כלל כך גורסים רוב המעיינים ומפרשים כוונת התוס' דלעולם גרסי' בגמרא עירוב והוצאה דעירוב קאי אחצרות והוצאה ארשות הרבים ודקשיא לך מאי צריך עירובי חצירות גבי י"ט כו' כדלעיל דוקא לדברים שהן קצת צורך אין צריך עירוב אבל לדברים שאין בהן צורך כלל צריך עירוב חצירות וסברא זו כתבה הר"ן בשם הרשב"א דסבר דלדברים שאין בהן צורך כלל צריך עירוב חצירות אבל לי נראה שאף אם נאמר

דלקושטא דדינא הכי הוא אבל שיטת ההלכה והתוס' דקאי אדברי ב"ש וב"ה לא יתיישב לפי זה משום דב"ש וב"ה לא איירי בדברים שאין בהן צורך כלל כ"א בהוצאת קטן ולולב וס"ת שיש בהם צורך קצת וראיתי קצת ספרים שהוגה בהם בתוס' בלשון זה ומיהו יש ליישב דגרסי' ועירוב להוצאה דצריך עירוב שיוכל להוציא וכו' ולפי גירסא זו נראה דיש למחוק תיבת כלל רק צ"ל דצריך עירוב שיוכל להוציא שאינן לצורך וה"פ לפי גירסא זו ומיהו יש ליישב ר"ל שאין צריך לפרש לישנא דאם יש עירוב אם איסור הוצאה מעורב וכו' אלא דגרסי' עירוב והוצאה והכל דבר אחד ופירושו אם צריך עירוב כדי להוציא לרה"ר דבר שאינו אוכל נפש ולא איירי בהוצאה מחצר לחצר כ"א בהוצאה מרה"י לרה"ר וק"ל. ואין עירוב הוצאה וכו' הוא דבור בפני עצמו עד דהוצאה גרועה היא ואח"כ מתחיל דבור אחר ה"ג רש"י אלא מעתה וכו':

דף יב:

בתוס' ד"ה הכא נמי וכו' ואם תאמר מה צורך איכא במבשל גיד וכו' ר"ל דהא לא אמרינן מתוך שהותרה וכו' אלא היכא שיש צורך יום טוב קצת והכא מה איכא צורך יום טוב קצת במבשל גיד שהוא איסור:

ד"ה אין מוליכים חלה וכו' עד וכן משמע בירושלמי וכו' מי שקרא שם לתרומת מעשר דמאי וכו' מתני' היא במסכת דמאי פ"ד ומפרש שם רבינו שמשון הא דנקט דמאי משום דבישראל איירי ובודאי הישראל חייב ליתן המעשר ראשון ללוי והלוי נותן תרומת מעשר למי שירצה אבל דמאי מעשרותיו שלו דהמוציא מחבירו עליו הראייה אלא שמפריש תרומת מעשר ונותנה לכהן וע"ש ולפי ריהטא משמע פירושא דמתני' הכי לא יטלם ר"ל לא יטלם כדי לנותנם לכהן כדתנן הכא אין מוליכים וכו' ואפילו בא הכהן לביתו לא יתנם לו כמו שפירשו התוס' כאן ואליבא דרבי יוסי דס"ל בברייתא דהכא דבתרומה פליגי ב"ש וב"ה וס"ל לב"ה דאפילו תרומה מוליכים א"כ צ"ל דהא מתני' דדמאי דקתני לא יטלם בשבת אתיא כב"ש דוקא ולא כב"ה אבל לרבי יהודה ולאחרים דס"ל דלא פליגי כ"א במתנות אבל בתרומה מודה כ"ה דאין מוליכים אתיא כב"ה דהא מודו בה בתרומה וכן פי' שם רבינו שמשון ומשמע בפשיטות דאפילו במקום שאין מוליכים כגון במתנות לב"ש ובתרומה אפי' לב"ה אליביה דר' יהודה ואחרים אם כהן ועני למודים לאכול אצלו באין ואוכלין וכדקתני שם במתני' לא יטלום בשבת ואם היו כהן ועני למודים לאכול אצלו באין ואוכלין וכו' והאי לא יטלום היינו פי' דאין מוליכים וכו' כדקאמר בירושלמי ומינה נשמע דבמקום דס"ל לב"ה דמוליכים כגון במתנות לכ"ע ובתרומות אליביה דר'

יוסי ס"ל לב"ה דאפילו באין למודים מותר להוליך וליתנם לכהן והא דקאמר בירושלמי דילפינן שבת מי"ט היינו לומר דפירושו של לא יטול הוי כלומר לא יטלם כדי ליתן לכהן וי"ט ילפינן משבת לענין דאם היו למודים לאכול אצלו באין ואוכלין אפילו היכא דאין מוליכים אבל באינן למודים לא כדמפרש שם בירושלמי הטעם משום דלא ס"ד דאינש למיכל פיסתיה גבי חבריה וא"כ לא עמדתי על כוונת התוס' כאן בדבור במה שכתבו הוא ילפינן מהיא דוקא מה שמתירין ב"ה היינו דוקא כשרגילים לאכול אצלו וכו' דאם ר"ל במתנות לכ"ע ובתרומה אליביה דר' יוסי הא אפילו הולכה ונתינה מתירין ב"ה ואם ר"ל תרומה אליביה דר' יהודה ואחרים הא לא פליגי כלל ב"ש וב"ה אליבייהו בתרומה דאין מוליכים ואמאי נקטי התוס' ב"ה אלא ודאי משמע מדברי התוס' שהן מפרשים דמה שמתירים ב"ה במתנות או בתרומה למר כדאית ליה להוליך הוי פירושו לאכול אצלו ברגיל לאכול אצלו וכן משמע בפסקי התוס' ובספר ח"ש תמה על הרא"ש שלא פסק כדברי הפסקי תוס' ולפי מה שכתבתי אינו כן דלאכול ברגיל אצלו אפילו ב"ש מתירים גם מה שכתבו הטעם משום דלא ס"ד דבר אינש וכו' ויסברו העולם שהוא תרם אותן בי"ט טעם זה לא יתיישב במתנות שהרי מותר להרים אותן בי"ט אם לא שנאמר שגזרו מתנות משום תרומה וק"ל וע"ש בפי' ר"ש:

דף יג:

בתוס' ד"ה כשם שתרומה גדולה וכו' עד דהא ממנו דכתיב גבי תרומת מעשר דמיניה נפקא מוקף וכו' י"ל למה לא ילפינן נמי תרומת מעשר מתרומה גדולה לתרום מן המוקף כי היכי דילפינן לענין אומד ומחשבה ונ"ל דיש שום לימוד דמיניה ילפינן דתרומת מעשר לא בעינן מוקף:

ד"ה ואם קלף וכו' עד וי"ל דהתם מיירי לתלוש מן השבלים וכו' מקשין העולם א"כ מאי פריך איני והא רב מקלפא ליה דביתהו כסי כסי וכו' אימא הא דתנן ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב איירי דקולף מתוך השבלים דהוי אב מלאכה וההיא דהוה מקלפא דביתהו ררב איירי בשכבר נתלשו מע"ש מן השבלים וכו' ואין זה קושיא כלל דלפי פי' התוס' בתולש מן השבלים לא מקרי קולף אלא בשכבר נתלשו מהשבלים וקולף קליפתן החיצונה זה מקרי קולף ולכך ע"כ הא דקתני ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב היינו נמי בשכבר נתלשו מן השבלים ועוד דאי בתולש מן השבלים מאי אריא דקתני בקולף ונתן לתוך ידו חייב אפי' כשאינו נותן לתוך ידו אלא קולף אחת אחת ואוכל נמי חייב דהא הוי אב מלאכה ותולדה דדישה וק"ל:

דף יד.

ברש"י במתני מדוך הוא בוכנא וכו' צ"ל שמכין בו כדרכו דתבלין א"צ אלא שינוי זוטא:
בתוס' ד"ה ב"ה אומרים וכו' עד ותדע דשמעתא דהתם איירי בשבת וכו' כדפ"ה ויש גורסים ודלא כפרוש הקונטרס אבל בפרש"י שלפנינו אינו מפרש שם כלל אי איירי בשבת או בי"ט אלא שבתוס' שם כתבו בשם השאלתות שמפרשים דבי"ט איירי:

דף יד:

בתוס' ד"ה מפני מה וכו' עד ול"נ דלא אשכחן בשום מקום לא במתני' ולא בברייתא וכו' ר"ל ולישנא דקאמר מפני מה אמרו וילון טמא וכו' משמע שהוא שנוי בעלמא במשנה או בברייתא:

דף טו.

בגמ' לא קשיא הא דמנטרא מחמת גנבי ומחמת כלבי הא דמנמטא מחמת כלבי ולא מחמת גנבי ס"א וכן נ"ל עיקר הא דלא מנטרא לא מחמת גנבי ולא מחמת כלבי הא דמנטרא מחמת כלבי ולא מנטרא מחמת גנבי:
בתוס' ד"ה אלא בקשין משמע דבדבר קשה וכו' עד והני כהני הואיל ואשתרי כלאים לגבייהו וכו' פי' בשעת עבודה אבל שלא בשעת עבודה לא וכן הוא בהדיא בערכין ובמנחות והכי פריך ביומא הא קא מתהנו מכלאים:
בא"ד ומייתי כי ההיא וכו' מותר להציע תחתיו פירש"י ונ"ל דצ"ל כן פירש"י:
בא"ד וא"ת מאי מייתי מהאי גמדא דנרש וכו' והא פי' דקשין מותרים דוקא להציע וכו' נ"ל דהכא בשמעתין היה יכול לפר' דקשין מותרין היינו אפי' ללבוש אלא משום דהתם ביומא גבי בגדי כהונה שהכהנים היו מקפלים אותם תחת ראשיהם וקאמר רב אשי נמי עלה שאני בגדי כהונה דקשין הן ומביא ג"כ ראייה מהאי נמטא גמדא כו' והתם ע"כ צ"ל דהא דבגדי כהונה מותרים מטעם דקשין הן היינו דוקא להציע כדי שלא תקשה לן ההיא דערכין ולכך קאמרי התוס' והא פי' דקשין מותרים דוקא להציע תחתיו וכו':
בא"ד ויש לומר דגבי וילון מיירי שהוא שוע טווי ונוז ואז יש בו איסור כלאים מדאורייתא ר"ל וה"ה גבי בגדי כהונה שהיו גם כן שוע טווי ונוז ומדברי התוס' משמע שהן מפרשים דהא דקאמר בגמ' הכא אלא בקשין ר"ל בוילון קשין ואינו מוכרח דשפיר נוכל לפרש דהשתא דמשני אלא בקשין הדר משינויא דשני לעיל אלא בוילון אלא דנוכל לאוקמי מתני' גם במלבושים ממש וק"ל:

ד"ה הכי קאמר וכו' עד אפי' מניחן ליכא איסורא וכו' מכאן משמע דאין איסור להניח תפילין ביום טוב וכל שכן בח"ה ותמיה על הפוסקים שנחלקו בדבר שלא הביאו ראייה מכאן:

דף טו:

בתוס' ד"ה או וכו' עד משום דסיים הדרשה ר"ל ולא היה לו עוד דבר ללמוד אבל אם היה צריך ללמוד איזה דין ה"ג שהיה לומר ולא היה אוכל דהא בשאר ימים נמי היו אוכלין אחר הדרשה ר"ל אע"ג דאין בו חיוב לאכול ה"נ בי"ט הא דהיו אוכלין לאו משום דחיוב לאכול ואסור לשהות בלא אכילה אלא משום שכבר סיימו לימודם ומ"מ אמר להם אכלו משמנים וכו' ר"ל דכיון שהיו אוכלין מצוה לאכול משמנים ולשתות ממתקים משום שמחת י"ט:

ד"ה לוו עלי בספרים שלפנינו חסרים בסוף הדבור וכצ"ל אלא א"כ יקבל מן הצדקה אבל הכא מיירי שיש לו משכנות אלא שאין לו מעות לכך קאמר לוו עלי:

דף טז.

ד"ה איזהו חג וגו' עד לכך פר"ת שר"ח מזדמן כו וכו' כצ"ל ור"ל שר"ח חל בו:

דף טז:

ד"ה קמ"ל קמחא וכו' עד וא"ת והא יש לחוש שמא נילושו בביצים טרופות וכו' יש לדקדק מאי הקשו התו' הא נמי יש לתרץ דאזלינן בתר רוב ביצים ונ"ל לתרץ דהכא א"א לומר כן משום דהא עכ"פ א"א ללוש עם הביצים אא"כ יטרפה ואם היה מוצא אותם כך ביד העובדי כוכבים לאחר הטריפה קודם הלישה היינו מחזיקים אותן לאיסורא ולכך לאחר הלישה נמי יהא אסור ולכך תירצו התוס' דכיון דאין כאן ריעותא מתירים וק"ל:

בא"ד ויש שמסירין השומן ואוכלין אותן וכו' כצ"ל שמסירין בסמ"ך:

דף יז.

ד"ה מאי טעמא וכו' עד הואיל ויש שם ספק פי' דהכא הוא מתנה ביום ראשון אם היום חול יהא עירוב ואם היום קודש אין בדברי כלום וכן למחר והשתא הוי ממה נפשך עירובו עירוב דהא חד יום חול ואחד קודש אבל התם בפ' בכל מערבין שרוצה להניח ביום שני ולא התנה בראשון או שחל י"ט ביום ו' וביום השבת ומניח העירוב ביום ו' לשבת שבשבת א"א לו להתנות ולכך קאמר שם שאסור משום הכנה:

בא"ד ול"נ מדקאמר התם אי אתה מודה וכו' ג"ל שיש בדבור זה קדימה ואיחור וזה שייך בסוף הדבור וכאן שייך להיות מ"מ קשה מההיא דגיטין פרק הזורק וכו' עד ועוד דבתוס' אמרינן בהדיא אין מקדשין ואין מגרשין ואח"כ צ"ל ול"נ מדקאמד התם אי אתה מודה וכו' ודו"ק:

דף יח:

ד"ה אין מטבילין וכו' עד ולפי מה שכתוב בספרים השקה קודם הטבלה לא יתכן לגרוס רישא בי"ט וסיפא בשבת אא"כ תפרש שאמתני' קאי וכו' כצ"ל:

דף יט.

ד"ה אמר עולא וכו' עד ויש לומר משום דלא תטעה לומר לה' כל דלה' וכו' ר"ל דלעולם עיקר טעמא דב"ש משום לכם ולא לגבוה והא דקאמר הכא משום וחגותם וגו' לאו משום דוחגותם הוא עיקר הדרש אלא דאתא לאפוקי שלא תטעה לדרוש כל דלה' אלה' וכן נמי הא דדרשי ב"ה מלה' כדי שלא לדרוש מוחגותם איפכא:

דף כ:

ד"ה נדרים ונדבות וכו' עד אבל אבא שאול דאמר ומה במקום שכירתך סתומה וכו' וב"ש אהדדי נדרים ונדבות יוכיחו שכירתך פתוחה וכירת רבך סתומה משמע אפי' דשלמים וכו' כצ"ל:
ד"ה מאי בינייהו וכו' עד דהא דהקטרת אימורים לא מעכבי וכו' כצ"ל:

דף כא:

בתוס' ד"ה הני סופלי לחיותא וכו' עד ואי בעי לאוסרו משום מוקצה וכו' פי' ולר"ע דשרי אפילו במלאכה גמורה משום מאכל בהמה א"ש דכ"ש דשרי טלטול מוקצה אבל לר' יוסי הגלילי בעי לאוסרו משום דאית ליה דמאכל בהמה מוקצה הוא לא היא וכו':
בא"ד וי"ל דהני גרעיני תמרים אינם ראוין לבהמה אלא ע"י תיקון לחתכן ולרככן דהויא מלאכה כצ"ל ומ"מ ראויין כמו שהן ע"י הדחק דאל"כ למאן דדריש לכם דאסור לתקנן למאי יתן אותן לפני הבהמה כלל והואיל ואינן ראוים כמות שהן אפי' לבהמה כ"א ע"י הדחק לכך חשובין מוקצה למאן דדריש לכם כיון דאסור לתקנן לדידיה לכך פריך היכי שדינן להו לבהמה ומשני דאינן מוקצה הואיל וחזו להסקה:

דף כב.

ד"ה אין מכבין וכו' עד וא"ת ומה שנהגו העולם להדליק הנר מי"ט לחבירו וכו' נ"ל דקושיא זו אין כאן מקומה דהא דאין מכבים הבקעת אינו מטעם הכנה וק"ל:

דף כב:

ד"ה דנפישא בלישה וכו' עד ועוד דלא דמי כלל לפתין גריצין ולמאי מיתינהו הכא פי' אמאי מייתי ברייתא זו אמתני' דפתין גריצין:

דף כג.

ד"ה ע"ג חרס וכו' עד דקסבר דהבערה שלא לצורך שרי לעשותה בי"ט כו' ויש לדקדק והא אפי' מלאכה אחרת כגון הוצאה אמרי' לעיל לב"ה מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך וצ"ל דעישון פירות לרב הואיל ואינו שוה לכל נפש מקרי שלא לצורך כלל וגבי מתוך בעי צורך י"ט קצת:

דף כג:

ברש"י ר"ה ואין נותנים לפניהם מזונות כו' ואפי' למ"ד נפש בהמה במשמע הני מילי דמזונות עליך אבל דגים וכו' ויש לדקדק דהא דאסרינן לעיל הנהו דאין מזונותן עליך היינו כשעושה איזה מלאכה בתיקון מאכלן כגון אפיה ובישול אבל הכא כשזורק לפני הדגים מזונות מאי מלאכה קא עביד וצ"ל לפי' רש"י דהא דקתני במתני' ואין נותנים לפניהם מזונות הוי נמי פירושו שאסור לעשות איזה מלאכה כדי לתקן להם מזונות וליתן לפניהם א"נ י"ל דמה שזורק המזונות לתוך הביברין דהוי כרמלית הוי מלאכה שמוציא מרשות לרשות אבל לפי' התוס' דמפרשי דהא דקתני ואין נותנים לפניהם מזונות אינו איסור בפני עצמו אלא תלי באיסור צידה ובכל מקום דאסור לצוד אסור ליתן מזונות גזירה שמא יצודם צ"ל דבזריקת מזונות אין בו איסור כלל:

דף כד.

בגמ' אמר רבה כר רב הונא הכא בצפור דרור עסקינן וכו' פי' לעולם כדקאמרת דלא קשיא הא בביבר מקורה והא בביבר שאינו מקורה דההיא דשבת דצפור למגדל אין לבית לא בצפור דרור עסקינן:

ברש"י ד"ה השתא דאתית להכי וכו' עד ורשב"ג אף בביבר קטן פליג כו' אי נמי לא לאפלוגי אתא וכו' צ"ע למה לו לרש"י לאדחוקי ולפרש דרשב"ג פליג אפילו בביבר קטן והא משמע בהדיא בגמרא דרשב"ג לאו לאפלוגי אתא וכדאמר ליה אביי לרב יוסף הלכה מכלל דפליגי בתמי' וא"כ צ"ל דשיעוריה בביבר קטן הוא שאינו מחוסר צידה שאין צ"ל הביא מצודה ונצודנו ות"ק ורשב"ג לא פליני כלל ומטעם זה הוצרך רש"י לפרש לקמן בסמוך ד"ה הבא מצודה וכו' והיינו שיעורא דביבר גדול דלעיל ואידך בביבר קטן וכו' משום דמתוך שהשיב רב יוסף לעיל לאביי ומאי נפקא לך מינה ולא השיב לו דאין ה"ג דת"ק פליג ארשב"ג משמע דגם רב יוסף אורי ליה לאביי דת"ק ורשב"ג לא פליגי כלל וצ"ל דמשום דמתחלה כשאמר רב יוסף הלכה כרשב"ג עלה על דעתו של אביי דס"ל לרב יוסף דרשב"ג אתא לאפלוגי את"ק ולכך תמה עליו והאמר הלכה מכלל דפליני לכך כתב רש"י הכא ורשב"ג אף בביבר קטן פליג וכו' וק"ל:

תוס' ד"ה כל היכא דנפלי טולא מן הכתלים ושיעור היה להם וכו' נ"ל דהוצרכו התוס' לכתוב כן משום דהוקשה להם דעדיין לא ידעינן שיעורא דביבר קטן משום דהא לפי גובה הכתלים יתארך הצל ויש ביבר קטן וקצר והכתלים נמוכים ואז לא יפלו הצללים אהדדי ויש ביבר שהכתלים גבוהים ואז יפלו הצללים אהדדי אע"ג שהוא רחב וגדול וק"ל:

ד"ה ותניא הצד אווזין כו' עד אי נמי סמיך אההיא דתנן וכו' מחוסר צידה הצד לתוכו פטור וכו' והצד מתוכו חייב והשתא פריך שפיר דהכי פריך וכו' כצ"ל:

דף כד:

ברש"י ד"ה אם יש מאותו המין במחובר אסורים משום מוקצה עיין בר"ן שהאריך לתרץ למה הוצרך רש"י לטעם מוקצה ולמה לא פירש הכל מטעם שלא יהנה ממלאכת י"ט שזהו הטעם לרש"י שאסודים לערב בכדי שיעשו וסוף דבריו דמטעם מוקצה אסורים אפי' אם תלשן העכו"ם לעצמו וע"ש ול"נ עוד דמטעם מוקצה אסורים אף בטלטול:

בתוס' ד"ה ולערב אסורין בכדי שיעשו כו' עד והקשה ר"י לפרש"י וכו' א"כ המבשל בשבת בשוגג וכו' כצ"ל:

בא"ד וכללא הכי הוא דדבר הבא מאליו וכו' מותר בשני וכו' פי' מיד בלא כדי שיעשו אבל ביום א' אסור עכ"פ משום מוקצה אבל אם הביאו בשביל ישראל וכו' אסור עד מוצאי י"ט שני והרא"ש כתב דלפי' ר"י אפי' אם הביאו בשביל ישראל מותרים לישראל

אחר מיד במוצאי יום א' ואינו צריך בכדי שיעשו משום דלא חיישינן שיאמר לנכרי להביא בשביל ישראל אחר דאין אדם חוטא ולא לו ע"ש:

בא"**ד** ור' יהורה היה אוסר במחובר ובצידה כצ"ל אפי' לא הביאו בשביל ישראל וכו' פי' היה אוסר עד מוצאי י"ט שני בכדי שיעשו דבי"ט ראשון אסור לכ"ע גם ר"י מודה בזה כדלעיל מזה:

בא"**ד** וכדי שיעשו דאמר פי' התוס' וכו' נ"ל דצ"ל פי' ר"י גם הספרים שלפנינו חסרים וכצ"ל כדי שיתלשו ויובאו ממקום שנתלשו שם וכן בדגים בכדי שיצודו ויובאו ממקום שצד אותם וכל זה דווקא לפי' ר"י משום דאל"כ אכתי איכא למגזר שמא יאמר לעכו"ם להביא כדי שלא יצטרך להמתין עד שיביאנו ממקום שניצודים שם אבל לפירש"י שפירש הטעם כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט א"צ להמתין בכדי שיעור הבאה אלא בכדי שיעור לקיטתן בלבד שהיא עיקר המלאכה וק"ל:

דף כה.

בגמ' בד"א ביוני שובך ויוני עליה וכו' וצ"ל דכל זה מירי ביונים קטנים שלא פרחו דאל"כ אסורים משום צידה וכדאיתא לעיל בברייתא (דף כ"ד) הצד יוני שובך ויוני עליה חייב ועיין לעיל בתוס' (דף ט') ד"ה אין מוליכים וכו':

ברש"**י** ד"ה חוץ לתחום אסורים וכו' עד טעם אחר נראה לי וכו' בספר הכמת שלמה מוחק כל זה ונתן טעם לדבריו משום דטעם זה הוא לפי דעת התוס' שכתבו דטעם דכדי שיעשו הוא דנזרינן שמא יאמר לנכרי להביא אבל לרש"י לא הוי אלא מטעם כדי שלא יהנה ממלאכה י"ט ולא ס"ל דגזרינן שמא יאמר לנכרי להביא:

ד"**ה** מאי קמ"ל דרך ארץ או איסור וכו' לא ירענא למאי נקט רש"י השתא טעמא דדרך ארץ דהא לפי משמעות סוגיית הנמ' משמע דהשתא ס"ד דאיסורא יש בדבר משום דיש בה איזה סימן טריפות ולאפוקי מרב הונא דאמר בחזקת היתר עומרת משנשחטה עד לבסוף דמסיק אלא רמי בר אבא אורח ארעא קמ"ל וק"ל:

דף כו.

בגמ' סד"א משום צער בע"ח לערים ולסקי' וכו' פי' ס"ד שיעלהו קודם שיראה אם יש בו מום בהערמת מום כלומר על סמך לומר שבודאי ימצא בו מום קמ"ל דלא והוי רבותא אפי' לר' יהודה ומ"מ שייכא גם כן האי רבותא בפלוגתייהו לאשמועינן דאע"ג דאיכא

הכא סברא להקל משום צער ב"ח אפי' הכי פליג ר"י ואמר כל שאין מומו ניכר וכו' ואסור להעלותו וק"ל:

ברש"י ד"ה אין זה מן המוכן וכו' עד אלא לפי שמתירו ביי"ט נראה כמתקנו דהוי ליה כדן דין וכו' נ"ל להגיה או דהוי ליה כדן דין דהא טעם דאין דנין ביי"ט אינו מטעם דנראה כמתקן אלא משום שבות גזירה שמא יכתוב וכן התוס' שמביאים פי' רש"י כתבו או כדן את הדין:

ברש"י בברייתא דגריס בה בכור תם וכו' ד"ה ואם לאו לא ישחוט וכו' עד וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר וכו' נ"ל להגיה אי נמי לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר וכו' ופי' אחר הוא דוק נ"ל:

דף כז:

בגמרא בסוף שמעתין הכא במאי עסקינן במסוכנת ודברי הכל גירסא זו לפי פרש"י ליתא דהא פי' לעולם ר"ש היא וכו' ולדידיה א"א לגרוס בגמ' ודברי הכל ועיין בר"ן שכתב שגירסא זו לפי סברת רב אלפס ולפי גירסא זו בבעלי חיים שמתו דהיינו בבהמה בריאה אפי' ר"ש מודה שאסורין ובמסוכנת אפי' ר' יהודה מודה שמותר כי פליגי בחולה מאתמול ומתה בשבת או ביי"ט ומתני' איירי במסוכנת ולכך טעמא דקדשים לא יזיזנה הא דחולין שריא אפי' לר' יהודה וכ"ש לר' שמעון ודברי הכל היא וע"ש:

דף כח.

במתני' שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ פי' שיודע משקל הכלי או הקופיץ ושוקל בו ביי"ט וכפרש"י לקמן בדף כ"ט ע"א בד"ה כדעבדין בחול במאזנים פעמים שאין הליטרא לפניו וכיון שיודע משקל כלי שוקל בו ע"ש וא"כ לא נצטרך לדחוק ולפרש כמו שראיתי מפרשים שלאחר י"ט הוא שוקל הכלי או הקופיץ:

דף כח:

בתוס' ד"ה רבינא וכו' עד אבל קשה מדשמואל אדשמואל כו' וי"ל דשאני שפוד דלאחר מלאכתו אין כאן תורת כלי עליו להכי אוסר שמואל דיש עליו תורת מוקצה וכו' דכבי התוס' צ"ע דמה לי לר"ש אם יש עליו תורת מוקצה הא לר"ש לית ליה מוקצה כ"א בגרוגרות וצימוקים וכל הדומה להו ומה טעם שכתב דשפוד לאחר מלאכתו אין עמו תורת כלי יותר מכל הכלים ונראה שלפי פי' התוס' לא איירי שמואל בשפוד המיוחד לצלייה אלא כגון שנטל עץ וחדדו בראשו וצלה עליו והשתא א"ש דלאהר מלאכתו

זורקו ואין עליו אח"כ תורת כלי כ"א כשאר קוץ בעלמא ולכך מודה בו ר"ש דיש עליו תורת מוקצה כי הוא דבר המזיק ואי לא מסתפינא אמינא דט"ס בספרים וצ"ל ולהכי אוסר שמואל דיש עליו תורת קוצים וכו' וכן פירשתי כוונת התוס' בדבור זה לתלמידי בישיבתי הרבה בכמות ובמעלות ועיין לקמן במה שכתבתי בדף ל"א ע"ב ד"ה ונפחת כו' כי שם הוכחתי דטלטול אבנים שאין עליהם תורת כלי אסורים לטלטל אף לר"ש ואחר זה מצאתי כטור א"ח סימן תקי"ח שכתב וז"ל שם לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אח"כ שאינו כלי וכ"כ שם הב"י על דברי הטור שכן נראה מדברי התוס' דהכא ושמחתי בדבריו שכוונתי לדעת הגדולים וגם הוספתי בו בהסברת לשוני שכתבתי לעיל בטוב טעם ודעת וכתב עוד הב"י וז"ל אבל רבינו ירוחם כתב דמאחר שאינו עושה מעשה כלי אלא מעשה קוץ בעלמא לא התירו לטלטלו אלא לצורך גופו וכ"נ סברת התוס' עכ"ל ונראה מדבריו שאפי' בשפוד המיוחד לצלות בו מיירי עכ"ל ב"י: **ד"ה** איכא בינייהו שפחות בסוף הדבור ולכך אינו סימן רק למתני' נ"ל להגיה ולכך אינו נותן סימן רק למתני' ור"ל שאמר וסימנך מתני' מלכתא דנתן סימן על מתני' ולא נתן ג"כ סימן על השמעתתא אלא ר"ל דשמעתתא יש מהן רב מלכיו ויש מהן רב מלכייא וגם לפי גירסת הספרים שלפנינו עכ"פ כך הוא כוונת התוספות:

דף כט.

בגמ' הכא לא קעביד כדעבדין בחול דעבדי אינשי דמקרבי חמרא וכו'. נראה דה"פ הכא לא קעביד כעובדא דחול דבחול אין רגילות לומר מלא לי כלי זה במקח אלא במתנה או בדרך הלואה וא"כ כשאומר לו בי"ט מלא לי כלי זה אינו נראה כמקח אלא כמתנה בעלמא מאי אמרת כיון שנותן לו הכלי המיוחד למדה א"כ נראה שהוא מקח ולא מתנה זה אינו דעבדי אינשי אפילו כשנותנים אחד לחבירו בדרך מתנה לשתות דמקרבי ונותנים היין בכלי המדה וזה ר"ל במה שאמר דעבדי אינשי דמקרבי חמריה במנא דכילא ושתו:

ברש"י ד"ה הכא לא קעביד וכו' עד אלא בדרך הלואה או מתנה ואע"ג דמיוחד למדה עבידי אינשי דמקרבי חמרא וכו' הכל דבור אחד ובכל שמעתין משמע דמלא לי כלי זה פירושו שהלוקח אומר למוכר מלא לי כלי זה שלך ועל כלי של מוכר הוא אומר שימלאנו לו:

דף כט:

בגמ' דביתהו דר"א נהלא קימחא אגבא דפתורא אמר רב אשי הא דידן וכו' ורמי בר חמא מריה דעובדא ואי לאו דחזיא וכו' הענין מוכיח דרב אשי לא בא לאשתעויי דמאחר שרמי בר חמא היה בעל מדקדק במעשיו א"כ יש לסמוך על אשתו שהיא בתו להחמיר דכ"ש אם לא היה מדקדק במעשיו כ"כ היה ראוי לסמוך על אשתו להחמיר לעשות שינוי אלא שבא לומר שיש לסמוך על אשתו שאפי' בשינוי מועט כזה די ויש להתיר הואיל שודאי רמי בר חמא היה נוהג כן והוא היה מדקדק במעשים א"כ בודאי הוא היתר גמור וזה יסתייע לסברת הרא"ש דס"ל דלמסקנא דשמעתין בעינן עכ"פ שינוי מעט ע"ש וק"ל:

בתוס' ד"ה שמואל הלכה למעשה וכו' ולפי זה לא פליג שמואל ארב וכו' ר"ל איכא למימר דלא פליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא והא דאמר רב מותר לא למעשה אמר אלא לדינא דאי חזינן לאינש דעביד לא מחינן בידיה אבל לדברי הגמ' פליגי רב ושמואל בהלכה למעשה ואע"ג דתנא בברייתא דבי שמואל מותר מ"מ קאמר שמואל דהלכה למעשה יש לאסור ופליג ארב:

בא"ד משום הברכה ר"ל דעכ"פ צריך שיעור מ"ג ביצים והוא שיעור חלה דאל"כ הוי ברכה לבטלה וכן בפסח וכו' וצריך לעשות פחות מכשיעור וכו' נ"ל דאין ר"ל פחות מכשיעור חלה אלא ר"ל פחות מכשיעור אותו כלי שמודד בו בחול למצות אם הוא גדול יותר משיעור חלה ואם הוא קטן ואין בו כ"א כשיעור חלה שא"א לפחות אזי יוסיף עליו ועכ"פ לא ימדוד במדת החול מדה מצומצמת כמו שמודד בחול כמו שמפ' אח"כ:

ד"ה אצל חנוני הרגיל אצלו בין הוא נכרי כו' שלא כדברי הגמ' שהביא הרא"ש והר"ן ע"ש:

ד"ה שלא יזכיר לו סכום מדה כו' ע"כ נ"ל כר"ח דגריס סכום מנין וקאי אלעיל וה"פ דילך אדם אצל חנוני וכו' כצ"ל אבל ר' שמעון אומר ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח שלא יאמר כבר נתת לי כך וכך תן לי עוד כך וכך להשלים דינר כצ"ל דלפי סברת התוס' שהקשו אפירושו של רש"י פשיטא לא יתכן גירסת התוס' שלפנינו דא"כ עדיין תקשה לן פשיטא במכ"ש אבל מדברי האלפסי נראה דכשאומר תן לי בדינר או בשתים אינו אסור עד שיחשוב סך הכל עם מה שנתן לו כבר שזה מקרי סכום מקח וכן משמע מדברי הגהות אשר"י שכותב בשם א"ז וכן המרדכי אבל הר"ן יישב דברי האלפסי בסיגנון שכתבתי בפי' התו' ועכ"פ כוונת התוס' א"א ליישב באופן אחר כי אם כאשר כתבתי דהא הקשו לעיל פשיטא דאסור וק"ל:

דף ל.

בגמ' זימנין דנפיל ואתי לאתויי נ"ל דל"ג זה בגמ' דלשון זה לא שייך כ"א גבי שבת דאסור ד' אמות ברה"ר משא"כ בי"מ וכן בספרים אחרים אינו וגם רש"י לא הזכירו:

ברש"י ד"ה תבנא סריא וכו' עד וסתמיה לעצים ולא לאכילה והיינו לאו לאוצר כצ"ל:

בתוס' ד"ה זימנין דמטמיש בהו מיא וכו' עד הולך לאיבוד וכו' ר"ל דאיסור דיין שהוא אסור משום תולדה דדש לא שייך כ"א בשסוחט היין לתוך הכלי אבל כשסוחטו לארץ והולך לאיבוד אין בו איסור סחיטה:

ד"ה דהא תוס' יה"כ וכו' לשון התוס' הוא מגומגם ונ"ל לגרוס כן משמע דיש שיעור לתוס' יה"כ דהא ודאי לא היו אוכלין ממש וכו' עד ואל יהיו מזידין ותוס' זה לא הוברר השיעור ולכך יש ליזהר ולהפסיק מבעוד יום ר"ל קודם בין השמשות ועיין בדברי הרא"ש פרק בתרא דיומא ובטור א"ח סימן תר"ח:

דף ל:

בתוס' ד"ה עד מוצאי י"ט כו' עד אם היה נאכל בשבת היה י"ט מכין לשבת כן נ"ל לגרוס כיון שבא עתה ראויות שלו לשון ראויות ר"ל שאתמול לא היה ראוי לאכול והיום נעשה ראוי ודומה כאלו נולד:

בא"ד ומזה הטעם יש נזהרים כשחל שמחת תורה וכו' צ"ל דנבי אתרוג לא שייך לומר מגו דאתקצאי לבין השמשות דמוצאי שמיני דשמא עדיין יום הוא והוא ספק שביעי אתקצאי לכולי יומא דתשיעי משום דאתרוג אין מצותו כל היום ולא היה ראוי לברך בו בבין השמשות של מוצאי שמיני משא"כ בסוכה דמצותו כל היום ואי אתרמי ליה סעודה בין השמשות היה צריך לאכול בסוכה ולכך אמרי' בה מגו דאתקצאי וכו' ולכך אתרוג אינו אסור בתשיעי רק כשחל התשיעי דהיינו שמחת תורה אחר השבת מטעם שלא יהא שבת מכין לי"ט יעיין בתוס' בסוכה דף י' ד"ה מוצאי י"ט האחרון דשם פסקו התוס' בע"א:

ד"ה אמר רב מנשיא [בריה דרבא] (אמר שמואל) סיפא אתאן לסוכה דעלמא וכו' דברי התוס' בדבור זה תמוהים מאד וא"א ליישבם ע"פ שיטת פירש"י בהלכה זו ונ"ל דדבור זה ס"ל בפי' ההלכה כשיטת הרי"ף והרמב"ן בספר מלחמות שהשיב על דברי בעל המאור ואע"ג דלפי שיטת הרי"ף אינו גורס בגמ' שינויא דשמואל דאתאן לסוכה דעלמא הלא כתב הרמב"ן בסוף דבריו שם דאפשר דאפי' לגירסת הספרים דגרסי שינויא דשמואל סלקא במסקנא כסברת הרי"ף ולפי שיטתם פי' ההלכה כן דשמואל מוקי הברייתא

בסוכה דעלמא אבל בסוכה דמצוה לא מהני בה תנאה ופריך עליה וסוכה דמצוה לא והתני' וכו' אביי ורבא דאמרי תרוייהו ר"ל דאינהו אתו לסתור שינויא דשמואל ולעולם בסוכה דמצוה נמי מהני תנאה כמו גבי נויי סוכה ודוקא באומר איני בודל מהם כל בין השמשות דאז לא חל שום קדושה לא על הנויין ולא על עצי הסוכה דתנאי דאיני בודל וכו' מהני נמי בעצי סוכה דהוי כאלו אמר והתנה שסוכה זו לא תהא סוכה דמצוה כלל ולכך לא חל על העצים שום קדושה אבל אם לא התנה בלשון זה אלא שאמר מערב י"ט אני מתנה עתה דכשיפלו הנויי סוכה או כשתפול הסוכה אשתמש בעצים או אאכול פירות הנויין לא מהני בהם אותו תנאי דהואיל וחל עליהם שם קדושה שעה א' אתקצאי כל שבעה בין בנויי סוכה בין בעצי סוכה והיינו דמסיים אבל עצי סוכה ר"ל וה"ה נויי סוכה וחד מנייהו נקט דחלה קדושה עלייהו כשלא התנה עליהם בלשון זה דאיני בודל מהם אתקצאי לשבעה והשתא במסקנא הדר משינוייה דשמואל דסיפא אתאן לסוכה דעלמא אלא דקאי אסוכה דמצוה וכגון דקאמר איני בודל מהם כל בין השמשות ולכך קתני בברייתא ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו כמבואר הכל באריכות בפירוש הר"ן והרמב"ן ז"ל והשתא יתיישבו דברי התוס' שפי' ע"פ שיטה זו וכתבו דהשתא משינוייא דשמואל דמוקי הברייתא דקתני ואם התנה הכל לפי תנאו אתאן לסוכה דעלמא וקאי אדברי ת"ק דברייתא דהוא ר"י דאית ליה מוקצה וס"ל אפילו אם נפלה הסוכה בי"ט אסורה מטעם מוקצה אבל אם התנה ואמר לכשתפול ממחר יסיקנה ה"ז מותר הוה מצי למפרך דלא שני שמואל מידי דהא האי מוקצה הוי מוקצה מחמת איסור דבין השמשות היתה אסורה מחמת איסור דסתירת אהל ובמוקצה מחמת איסור לא אשכחנה דמהני ביה תנאי דבשלמא כמוקצה משום דלא הוי דעתיה עליה מעי"ט כמוקצה דכולה מכילתין כגון יוני שובך או עצים דלא קיימי להסקה כשמתנה מבעוד יום שרוצה ליטול מהם למחר אזיל מוקצה אבל במוקצה מחמת איסור דע"כ הוא אסור בו בבין השמשות אין סברא שיועיל ביה תנאה והא דלא פריך גמרא כן אשנויא דשמואל דמוקי לה בסוכה דעלמא משום דאינו נשאר האי שינויא במסקנא דלמסקנא דאביי ורבא לא קאי אסוכה דעלמא אלא הא דקתני ואם התנה הכל לפי תנאו קאי אסוכת מצות דחג וכגון שהתנה ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות דלא חיילא עלייהו שום קדושה כלל ולכך מותרת לכ"ע וכ"ת מ"מ סוף סוף אית בה איסור מוקצה מחמת איסור דסתירת אהל לר"י י"ל דאין ה"נ לרבי יהודה אינה ניתרת ע"י תנאי זה בי"ט משום דאסור מטעם מוקצה דמחמת איסור דאיתקצאי בבין השמשות אלא דמהני האי תנאי להתיר בחה"מ אבל אם לא התנה היתה אסורה כל ז' ימי החג כדקתני ושוין בסוכת החג בחג שאסורה ר"ל לכל ימי

החג אבל אי קאי אסוכה דעלמא ע"כ צ"ל דקאי אדברי ת"ק דאיידי בי"מ דבחה"מ לא שייך לאסור מטעם מוקצה מחמת איסור והואיל ולא נשאר שינויא זה דמוקי לה בסוכה דעלמא במסקנא לא רצה גמ' למפרך עליה אלא נקט האמת דפריך להוכיח שאפי' בסוכת מצוה מהני בה תנאה כן נ"ל ביישוב דברי התוס' ודו"ק היטב:

ברש"י ד"ה ור' שמעון מתיר וכו' ולקמן פריך ליה והא קא סתר אהלא הוא סוף הדבור ואח"כ מתחיל דבור אחר שאסורים אפי' בחול של מועד וכו' וקאי אמה דקתני בברייתא ושוין בסוכת החג בחג שאסורה:

בתוס' בד"ה אבל עצי סוכה וכו' וקשה דמשמע הכא דמה שעצי סוכה אסורים היינו מטעם מוקצה וכו' התוס' לא ס"ל כדמשמע מפירש"י דהא דקאמר אבל סוכה דחיילא קדושה עליה אתקצאי לשבעה היינו שע"י קדושה זו אתקצאי לז' ואסורים מטעם הכתוב חג לה' דהכי משמע מלשון רש"י דכתב וע"י קדושה זו הוקצה לשבעה אלא ס"ל לתוס' דאתקצאי לשבעה היינו מטעם מוקצה דמחמת מצוה וכיון דמצות סוכה נוהג כל ז' הוי כולהו כיומא אריכתא ואסור כל ז' מטעם מוקצה דאתקצאי למצוה ואיסור זה הוא מדרבנן ועיין בתוס' בשבת דף כ"ב ודף מ"ה ובסוכה ד' י' ושם בשבת דף הנ"ל מבואר יותר באריכות סברת המקשה והמתרץ בשמעתין:

ד"ה כל אחת ואחת וכו' עד ולא פליגי רב ורב אסי אלא בשאר ימים ר"ל בהנהו אתרוגים שהפריש לשאר ימים אבל באתרוג שהפריש ליום ראשון לכ"ע אסור כל יום ראשון מטעם דמגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא:

דף לא.

ברש"י ד"ה תרתי לקולא וכו' עד ור"י דלא בעי תרתי נמי מרישא דר"י ש"מ וכו' עד הכי אבעי ליה למתני ר"י אומר אפי' בתוך תחום שבת י"ל אימא לעולם ר' יהודה תרתי בעי סמוך ופוחהת ואי לא קתני בדברי ר' אלא ר"י אומר אפי' בתוך תחום שבת ותו לא ה"א דר' ס"ל דהכל תלוי בפותחת בין רחוק בין קרוב ואפי' בסמוך בעי פותחת ולכך הוצרך למימר כל שיש לו פותחת ולסיים במלתיה ואפילו בתוך תחום שבת למימר דלא בעי פותחת אלא למשרי ברחוק אבל בסמוך לא בעי פותחת וי"ל דרש"י אינו ר"ל דלא לתני כלל אפי' הוא בתוך תחום שבת אלא ר"ל דאם איתא דר"י נמי איירי בפותחת לא היה לו לר"י להתחיל מלתיה בתחלת דבריו בפותחת כיון דר' יהודה נמי בעי פותחת אלא הכי הל"ל ר"י אומר אפי' בתוך תחום שבת כיון דאית ליה פותחת וכיון דפתח ר"י תחלת

דבריו בפותחת משמע דר"י לא בעי פותחת ומ"מ סברת רש"י הפוכה מסברת התוס' כמו שתראה מדבריהם:

בתוס' ד"ה איבעיא להו וכו' עד ומדר' יוסי נשמע לר"י עד הל"ל אם וכו' י"ל אי קתני אם נכנסים בפותחת אפי' בתוך תחום שבת ה"א דה"ה בסמוך נמי בעי פותחת מאי אמרת א"כ לתני אם נכנסים בו בפותחת לחוד ה"א דקאי דוקא אסמוך כמו ר"י ולא ארחוק אבל השתא דקתני לישנא דכל הנכנסים ע"כ הא דמסיים במילתיה אפילו בתוך תחום שבת לאשמועינן הא בסמוך לא בעי פותחת דאל"כ ל"ל לסיומי אפי' בתוך תחום שבת דאי משום לאשמועינן אפי' ברחוק הא מלישנא דכל הנכנסים וכו' נפקא כמו שכתבו התוס' לעיל מזה בסמוך וי"ל דהתוס' ס"ל דלאו דוקא מלישנא דכל שמעינן בין רחוק בין קרוב דה"ה אם הוה תני אם נכנסים בפותחת הוה שמעינן נמי דס"ל דהכל תלוי בפותחת לחוד בין רחוק בין קרוב דאל"כ אלא להוסיף ולהחמיר אדברי ר"י בא ולומר דסמוך לא מהני אלא כשנכנסים בו בפותחת א"כ הל"ל ר"י אומר עד שיש לו פותחת או לשון אחר דמשמע מיניה דתרוייהו בעי וק"ל:

דף לא:

בתוס' ד"ה אבל קרדום וכו' מתוך לשון דבור זה מוכיח שאינו מגוף התוס' וגליון הוא:

ד"ה ונפחת כו' עד לכן נ"ל דאתיא האי סתמא כר"ש דלית ליה מוקצה וכו' י"ל א"כ אפי' ת"ק דמתני' ל"ל מוקצה א"כ מאי פריך בנמ' איני והאמר רב נחמן הני לבני וכו' שרגינהו ודאי אקצינהו ופרש"י ומתני' נמי נתסר מדרבנן שהרי מטלטלן וע"כ ר"ל שיהיו אסורים לטלטל מטעם מוקצה ומאי פריך הא אפי' ת"ק דמתני' ל"ל מוקצה לפי' התוס' וצ"ל דטלטול אבנים שאין עליהם תורת כלי כלל אפי' ר"ש מודה דאסורים לטלטל וע"ל בתוס' דף כ"ח בסוף ד"ה רבינא אמר מירי דהוי אקוץ ברה"ר:

בא"ד וא"ת מאי קאמר לעיל בריש מכילתין וכו' עד ולא מצי למימר דברי ר"ש דהא ס"ל אף פוחת לכתחלה וכו' צ"ל דס"ל אף פוחת לכתחלה וכו' ור"ל כיון דמתני' איירי בב' בדין אם הפירות אסורים משום מוקצה וגם אם מותר לפחות לכתחלה והנה הת"ק בדין מוקצה ס"ל כר"ש אבל לא מצי למתני דברי ר"ש דדלמא ר"ש בעצמו ס"ל בדין הפחיתה כר"מ דמותר לפחות אפי' לכתחלה דהא ר"ש ור' יהודה לא פליגי כי אם בדין מוקצה ולא איירי בדין פוחת כלל והיינו מה שסיימו התוס' בסוף דבריהם אבל לעיל ניחא וכו' דלא מיידי אלא במוקצה וכו':

דף לב:

בתוס' ד"ה וקטמא שרי עד קטמא שרי לסתום הסדקים וכו' ר"ל דוקא קטמא אבל עפר אסור משום גזירה שמא ימרח ועיין באשר"י:

בא"ד ועוד י"ל דה"פ וקטמא שרי כגון שגבלו מעי"ט וכו' וי"ל א"כ אפי' טיט גמור נמי וי"ל דר"ל הא רקאמר וקטמא שרי היינו כגון שנתן עליו מים מערב י"ט ונתינת מים זהו גיבולו והוי כאלו נתגבל מעי"ט מה שאין כן בטיט ותירוץ זה אתיא כר' יוסי דס"ל במסכת שבת דנתינת מים על אפר זהו גיבולו ותירוץ הראשון של תוס' אתיא כר' יהודה רפליג עליו ועיין באשר"י:

דף לג.

בתוס' ד"ה מלמטה וכו' פרש"י דרב יהודה דהכא ס"ל כר"י וכו' עד ודבר שאין מתכוין מותר ר"ל וא"כ מדורתא ביעתא וקדרא ופוריא וחביתא דבכולן אינו מכוון לבנין ולכך מותרים לר"ש:

ד"ה והלכתא יבשתא שרי וכו' עד אבל רטיבא אין ראויין להסקה ר"ל והוו כטלטול אבנים דאסור לר"ש כדלעיל:

ד"ה דרש רבא פרש"י דכר"י ס"ל וכו' ודוחק הוא לומר דהגמ' קיימא דלא כהלכתא וכו' צ"ע מאי ר"ל התוס' בזה שאם כוונתם שדוחק הוא שדברי רבא קיימא כר"י והא ע"כ רבא כר"י קאים בדין אוד שנשבר בי"ט כדמוכח סוגיא דשמעתין ועיין באשר"י דלא כתב כל זה אלא ר"ת פי' דמחזי כמתקן כלי לכבד בו את התנור ר"ל ואתי אף כר"ש:

דף לג:

ד"ה פטור אבל אסור וכו' עד ואר"ת דגרסי' כגירסת ר"ח דגריס א"ל פי' דגריס א"ל כי תניא ההיא בקשין וכו' ולא כמ"ש בספרים שלנו אלא כי תניא ההיא וכו':

דף לד.

ד"ה ואין מפיגין אותם בצונן וכו' ותימה דאמר לעיל אסור לחסמן וכו' הלשון אינו מדוקדק ור"ל הא דקתני לעיל במתני' ואין מלבנים את הרעפים ומפרשינן לה משמיה דר' יוחנן מפני שצריך לבודקן ואמרי ליה מפני שצריך לחסמן:

דף לד:

ד"ה בניו ובני ביתו וכו' עד אבל איהו אפילו אקבעינהו דגילה בדעתו להניחם שם כך נ"ל לימחק תיבת שם אלא צ"ל דגלה בדעתו להניחם כך ור"ל כשהוא בעצמו אוכל מהם א"כ הוא מגלה דעתו שטובים הם לו כך כמו שהם עתה ואינם צריכים להתייבש עוד יותר וא"כ נגמרה מלאכתן ואסור לאכול מהן עוד אפי' עראי ואקבעינהו ר"ל לאו דוקא אלא דגמר מלאכה גורמת שאפי' אכילת עראי נקרא קבע וכן לקמן דאמר תרומה קבעה ע"כ ר"ל הואיל והוא מפריש תרומה מהן גילה בדעתו שנגמר מלאכתן ולכך אסור לאכול מהן אפי' עראי:

ד"ה אי הכי וכו' עד א"נ ה"פ נ"ל לגרוס ובקונטרס פירש וכו' ולא נהירא וכו' וק"ל:

דף לה.

ד"ה ר"א אומר וכו' הלשון אינו מדוקדק וצ"ל לא כשאמר ר"א יגמור בשבת יגמור אלא יגמור במוצאי שבת:

בגמרא חשכה בלילי שבת ר"א אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור מתני' רבי נתן היא דתניא ר' נתן וכו' כצ"ל:

דף לה:

בתוס' ד"ה מי שנשרו כליו וכו' עד ומיהו לכך קאמר הכא א"נ מהא דתנן איזהו לקט וכו' כצ"ל:

דף לו:

בתוס' ד"ה אלא אימא וכו' דלר' יהודה אסור ולר"ש מותר וכו' עד ותימה דהא מודה ר"ש בפסיק רישיה צ"ע מה מתמיהים התוס' דהא לפי שיטת ההלכה אינו מוכרח שנאמר דלר"ש יהא מותר אפילו לעשות מצודה דהיינו לכסות כל החלונות וריהטא דשמעתתא כך הוא דמעיקרא הוה בעי לאוקמי סיפא דמתני' דוקא כר' שמעון והשיב ותסברא דלר"ש מתוקמי שפיר כפשוטה והא מודה ר' שמעון בפסיק רשיה ולא ימות אלא ע"כ צריך לאוקמא אי מוקמת לה כר"ש בדאית ביה כוי צריך לאוקמא ובזה מתוקמא נמי כר' יהודה ולא תימא לר"י ובלבד שלא יכוין וכו' אבל אין ה"נ דלר"ש נמי אסור לכסות כל החלונות משום דאם כן הוה ליה פסיק רישיה וק"ל:

ד"ה שופך ושונה וכו' עד דאמד בסוף כירה דלית בה פירא לא וי"ל וכו' כצ"ל:

דף לז.

ברש"י ד"ה אבל הכא לא אפשר לאערומי דהכל יודעים שלא יניחנו וכו' ר"ל דהכל יודעים שלא יניחם כך כמות שהם למטה אלא כשיפסקו הגשמים יחזור ויעלם לגג לגמור יבשותן ואינו עושה עתה שמורידן למטה אלא כשיפסקו הגשמים יחזור ויעלם כדי להצילן ואתו לזלזולי באיסור י"ט:

בתוס' ד"ה ורמינהו משילין פירות וכו' עד והכא מיירי בשבות דרבנן ולכך לא מייתי מהוצאה וכו' ר"ל דהאי דקתני הכא במתני' אין בין י"ט לשבת היינו במידי דשבות דרבנן דומיא דכל הני דאיירי בהו מתני' ולהכי לא מייתי מהוצאה דה"א משום דנוכל לומר גם איפכא מסברא ראשונה דהא דקתני הכא אין בין וכו' הני מילי במילי דרבנן אבל בדברים שהן דאורייתא איכא בינייהו ולכך לא פריך אלא ממשילין דהוי נמי מדרבנן אבל יש להקשות אמאי לא פריך במגילה מהוצאה דמתירין ב"ה הוצאה בי"ט שלא לצורך ובשבת אסור דהוי נמי דאורייתא ואין לומר שהיה יכול לתרץ איפכא דמתני' דהתם דקתני אין בין איירי במידי דרבנן והוצאה היא דאורייתא ובדאורייתא איכא בינייהו כמו שתירצו התוס' מתני' דהכא וכמו שראיתי בספר ח"ש שתירץ קושיא זו כן דזה אינו חדא דא"כ ה"ל לפרוך שם במגילה מההיא דמשילין ומההיא דהוצאה והוה קשה ממ"נ אי ההוא אין בין דהתם איירי במילי דאורייתא קשה מהוצאה ואי איירי במילי דרבנן קשיא ההיא דמשילין ונ"ל דשם במגילה לא פריך מהוצאה דמתירים ב"ה בי"ט שלא לצורך משום דפשיטא לו שהיה מתרץ לו דההיא דאין בין דהתם לא אתיא כב"ה אלא כב"ש אבל הכא פריך ממתני' דמשילין סלקא אדעתיה דלא מצי לשנויי ליה למתני' דאין בין דהכא אתיא כב"ש וההיא דמשילין אתיא כב"ה משום דתקשי ליה דעד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא אהוצאה אבל אטלטול לא כדפריך בתר דמשני ליה הא ב"ש הא ב"ה וכו' וק"ל:

דף לח.

ד"ה והוינן בה וכו' וקשה והיאך יכול לבא בשבת משני צדדי העיר וא"ת מאי מקשו התוס' מנ"ל האיירי בחכם אחד דלמא ה"ק אם בא חכם למזרח וכו' דיודע הוא שחכם א' יבא לתחום העיר לדרוש אלא שיש שני חכמים שרגילים לבא לכאן אחד מן המזרח ואחד מן המערב והוא אינו יודע איזה מהן יבא ולכך מתנה ואומר אם יבא אותו חכם מן המזרח עירובי מן המזרח ואם אותו השני מן המערב עירובי למערב וי"ל דא"כ דזהו הספק אין כאן ברירה דהא על כרחך קודם בין השמשות כבר נעקר ממקומו אותו חכם שדעתו לבא לכאן רק אותו שמניח העירוב אינו יודע ולכך למחר כשיודע מאיזה צד בא

החכם אין כאן כ"א גילוי מילתא בעלמא דומיא דמשני וכבר בא החכם אלא ע"כ אין הספק אלא על חכם א' אם יבא למזרח או למערב וקודם בין השמשות עדיין לא בא לא' מהצדדים ולכך הקשו התוס' שפיר היאך יוכל לבא בשבת משני צדדים וק"ל:

דף לט:

בגמ' ואי אמרת בירא דשותפי הוא אמאי מותרים וכו'. נראה דהר הבית והלשכות והעזרות פשיטא דהפקירה לכ"ע ומזה לא הקשה ולא פליגי אלא בבור של עולי בבל דא"כ לא משני מידי במאי דקאמר לרחוץ בבור הכי נמי וכו' דהר הבית והלשכות והעזרות מאי איכא למימר ודו"ק:

דף מ.

בגמ' תנן ואם עירב פירותיו כמוהו וא"א כרגלי מי שהפקידו אצלו כי עירב מאי הוי וכו' יש מקשין למה פריך מסיפא ולא פריך מרישא דקתני לא יביאו לו מפירותיו וא"א כרגלי מי שהפקידו אצלו אמאי לא יביאו לו מפירותיו אצלו וי"ל דמרישא איכא למימר (משום) הא דלא יביאו מפירותיו היינו משום דהוי כרגלי שניהם ולא תידוק מיניה דהוי כרגלי המפקיד לחוד אבל מסיפא דייק שפיר דהוי כרגלי המפקיד לחוד דקתני פירותיו כמוהו וק"ל: